

Dr. Padányi Viktor:
A szumir-magyar nyelv lélekazonossága
Azoknak az emlékére, akiket a finn-ugor nyelvészek letorkoltak

Előszó

E sorok írója nem nyelvész. E sorok írója történész, s bár második szakmája az egyetemen magyar nyelvtudomány volt, nyelvtudományi ismeretei tehát vannak, mivel későbbi stúdiumai során nyelvészettel nem foglalkozott, alább következő nyelvtudományi megjegyzései nem igénylik a szakma rangját.

Mindezt azért tartom szükségesnek előrebocsátani, mert az alant következőkben dr. Bobula Ida megállapításainak csak nyelvtudományi összehasonlító részével fogok foglalkozni, a történelmiakkal nem, mert azok túlságosan hipotetikusak, sőt imitt-amott költőiek egy történettudományos boncolgatás részére, nyelvtudományi megfigyelései azonban igen nagy figyelmet érdemelnek igenlés, tagadás egészítés és helyreigazítás tekintetében egyaránt. A nyelvtudományi anyag, amivel dr. Bobula Ida dolgozik, igen meggyőző, sokkal meggyőzőbb, mint ahogyan azt dr. Bobula Ida nagy lelkesedéssel, nagy szeretettel, megható magyarsággal, de nem egészen kielégítő nyelvtudományi alapossággal kifejti. Ez azonban nem dr. Bobula Ida hibája, azoké a magyar nyelvész szakembereké, akik helyett azt a munkát egy történész kénytelen végezni.

Dr. Bobula Idának kitűnő nyelvérzéke van. Meglátásai megítélésem szerint 70-80 százalékban helyesek. Dr. Bobula Idának inkább csak okfejtései gyengék, hiányosak, vagy helytelenek. Ez sajnálatos, a dolognak az érdemén ez azonban nem változtat, hisz ami egyébként helyes, helyes akkor is, ha rosszul, vagy hiányosan van bizonyítva, márpedig dr. Bobula Idának legtöbb meglátása jó, és az hogy az eddigelé kifogástalanul és véglegesen meg nem fejtett szumir nyelvhez hozzáférni igen nehéz, más kérdés.

A szumir-magyar nyelvrokonság kérdésének tudományos feldolgozásához mindenekelőtt az eddig túlnyomóan árja-nyelvű sőt árja-nyelvérzékű nem magyar tudósok által összegyűjtött idegen nyelvű anyagot kellene a magyar fonetika szerint átdolgozni és magyar ortográfiával átírni. A hangok karaktere magyar fonetika szerint és magyar ortográfiával jelölve meglepően más képet adna a szumir nyelvről és roppant hatású és erejű támasztékokat nyújtana a szumir szófejtéshez. Dr. Bobula Ida árja fonetika szerint, árja ortográfiával rögzített szumir anyaggal dolgozik, nem csoda hát, ha egyébként egészséges nyelvérzékét sok dolog próbára teszi. Kár, hogy a munkát nem ilyen átírással kezdte.

Ez a mulasztása mindjárt magával a "szumir" szóval kezdődik. Ezt a szót ő "sumer"-nek írja, noha a latin germán ortográfia "s" betűje a magyarban "sz" hangnak felel meg, és sem a németek, sem az angolok nem írnak schumer-t, vagy shumer-t, hanem sumir-t, magyar ortográfiával szumirt. Dr. Bobula Ida "sumer"-ja teljesen logikátlan. Nem látom be, hogy magyar tudósok egy harmadik nyelv egy szavát miért kell német, vagy angol, vagy francia helyesírási szabályok szerint írnia, különösen akkor, ha ez a harmadik nyelv, mint dr. Bobula állítja, a magyarral rokon "turáni" nyelv, nem pedig a némettel, vagy az angollal, vagy a franciával rokon "árja" . A kezdőhang fonetikája mindenesetre "sz" s nem "s". Ugyan ez a helyzet a szó második magánhangzójával, amit a németek, angolok és a többi árják "e"-nek jelölnek (sumer), ami a magánhangzó változékonysága következtében lehet akármi, de a hangzóilleszkedés turáni törvénye szerint a jelen esetben "er" nem lehet, mert a mélyhangú

"szum" előtag kaphat mélyhangú függeléket, kaphat neutrális "ir" függeléket, csak éppen "-er" függeléket nem kaphat (a turáni nyelvekben onog-ur, og-ur, kaz-ar, bolg-ar, av-ar, magy-ar, szab-ir, bask-ir, de megy-er). A szó helyes fonetikája tehát lehet szumur, szumar, szumor, szumir csak éppen szumer nem lehet még akkor sem, ha ezzel az árja-nyelvértékű nem magyar tudósok nincsenek tisztában.

Mellesleg e sorok írója egyéni véleménye szerint az is kétségbevonható, hogy a szóban valóban "u" van helyes fonetika szerint. Ezt az "u"-t árja megfejtés alapján kaptuk és az "u"-nak elkeresztelt szumir betű fonetikai megfelelője az összevetés világánál bizonytalan. A szófejtések szerint pl. a szumir "szusz" annak is megfelel, ami magyarban "száz", de azt is jelenti, hogy "zúz". A szumirban a "szun" magyarul azt is jelenti, hogy "szánt" s azt is, hogy "csúnya" és így tovább. E sorok írójának egyéni érzése szerint az "a"-nak is olvasható "u" helyes hangzásának "szamir"-nak kellene lennie s meg is okoljuk miért.

Közismert tény, hogy a szumir vallás, vagy annak leglényegesebb és legtovább fennmaradó kultusza a fény, (nap, tűz) imádása volt. A fény, elsősorban a napfény neve szumir nyelven "sza". Innen jön a Nap ókori keleti neve "Szamosz", innen jön a tűzimádók papjainak neve "számán" (ezt mi helytelenül, ugyancsak árja helyesírás után sámán-nak mondjuk), talán innen ered Magyarországon is, Indiában is a Szamos folyó neve. A turáni népek egyik északi csoportja szamojéd, egy másik szuomi, a legkeletibbek ösfoglaló osztálya a szamurájok voltak. Palesztina egyik tartományát a krisztusi időkben egy a zsidók által gyűlölt és lenézett idegen népfaj lakta és ezt a tartományt Szamáriának hívták. Nem lehet kétséges, hogy ez a nép a szumirok, helyesen "szamirok" voltak. E nép egyik tagját a Megváltó példabeszédében örökítette meg. (Az irtalmas szamaritánus.)

A mózesi időket megelőzően Palesztina a szumir birodalomhoz tartozott, a hanyatlás után is ott tengődő elnyomott töredék területe viszont fonetikailag töretlen folytonossággal mind a mai napig "Szamária" és nem "Sumeria" néven maradt fenn.

Nem tudjuk, hogy elég-e és eléggé súlyos-e a fenti okfejtés ahhoz, hogy a "szumir" szó igazi hangzása szamir kellett, hogy legyen, mindenesetre e sorok írójának, véleménye fenntartása mellett, jó a "szumir" elnevezés is (mellesleg a "sumer" szó ugyanolyan nyugati csodabogár, mint a "scytha", meg a "Peschenyeg", meg a "mátyár"-, mégis a fentieket előre kellett bocsátanunk, dr. Bobula Ida vonatkozásában éppúgy, mint általánosságban).

Az alább következők természetesen nem jelentik a Bobula Ida által használt nyelvészeti anyag rendszeres átdolgozását, erre itt sem a kellő hely, sem a kellő idő nem áll rendelkezésre, s a dolog amúgy is nyelvész feladata lenne, nem történészé, arról nem is beszélve, hogy Ausztráliában szumir-magyar nyelv összehasonlító tanulmányt végezni még ötletnek is groteszk volna. Az alább következők inkább csak kiegészítések s itt-ott helyreigazítások kívánnak lenni, nem zárt előadásban, hanem inkább csak nyelvészeti glosszák formájában, melyeket csak azért csoportosítottam hangtani és szótani megjegyzésekbe, hogy ne essenek egészen szét. A tárgyalás szumir hivatkozásai majdnem teljesen dr. Bobula Ida publikációjára támaszkodnak és mivel egy rendszeres magyar nyelvtan nem hogy nekem nem áll rendelkezésemre, de talán egész Ausztráliában sincs, magyar nyelvi hivatkozásaim, sajnos, csak azon alapulnak, amire egykori tanulmányaimból még emlékezem.

Dr. Bobula Idát nagy és lelkes munkájának kijáró tisztelettel arra kérem, hogy kritikái megjegyzéseimet, helyreigazításaimat és kiegészítéseimet tekintse annak, aminek szántam, a szumir- magyar nyelvrokonság sokat támadott ügye védelmének.

I. Hozzászólás dr. Bobula Ida könyvéhez

Holt betűkből, különösen 5000 év messzeségéből, élő hangot, annak egykorú fonetikájában rekonstruálni, rendkívül nehéz.

A szumirnál sokkalta fiatalabb "klasszikus" görög és latin ma használt fonetikája is sok tekintetben vitatható, sőt a mindössze hét és fél százados Halotti Beszéd egykorú fonetikáját a hétszázharminc éves írás akkori ortográfiájából rekonstruálni Jakubovich Emilnek valósággal hőstette volt és ebben a rekonstrukcióban is egészen bizonyosan vannak hibák.

A jelenlegi elfogadott szumir fonetika is egészen bizonyos, hogy módosításra szorul, már csak azért is, mert a szumirtól merőben idegen s annak hangjait érthetően saját fonetikájukból kiindulva megkonstruáló árja nyelvérzékű emberek a szumir fonetika megállapítására nem lehetnek képesek. Ha a szumir és a magyar nyelv rokonságban van egymással, minthogy a szaporodó jelek szerint rokonságban van, a jelenleg használt szumir fonetika a magyar hangtan szerinti módosításra szorul, és a német, angol, francia ortográfiákkal leírt szumir szavakat magyar ortográfia szerint kell átírni. A szumir szavak akusztikai megjelenítése a szumirológiai irodalomban egész biztosan torz, s hogy milyen mértékben lehet torz, ahhoz elég egy-két magyar szót fonetikailag hüen német, vagy éppen angol ortográfiával leírva elképzelni. A német, angol, vagy a francia rögzítésű szumir szavak magyarral való összehasonlítását illetően tehát nagyon elővigyázatosnak kell lenni és ezt az elővigyázatosságot dr. Bobula Idában az izgalom és a magyar lelkesedés - bizony sokszor legázolja. Egyáltalán kérdéses, hogy a már tisztázott és végleges szumir szóanyag teljes magyar hangtani átértékelése és magyar ortográfia szerinti átírása előtt, a nagyon nyilvánvaló specimeneket kivéve, szabad-e szófejtéssel és összehasonlítással foglalkozni? Vajon nem lett volna-e helyesebb egyelőre egyéb szumir és magyar nyelvi tünetek egyezései felett vizsgálni? Egyező nyelvi tünetek ugyanis valóban vannak és ezek meglepően meggyőzőknek látszanak, szó összehasonlításra azonban, abban a formában és mennyiségben, ahogyan ezt dr. Bobula Ida teszi, a szumir- magyar hangtan és a szumir- magyar ortográfia megegyezéseinek megállapítása és fonetikai kiértékelése előtt nem lett volna szabad vállalkozni. Dr. Bobula Ida büntetése egy csomó sajnálatosan becsúszott hiba.

Az első lépés a szumir ortográfiának és ezen ortográfia francia, angol, német rögzítésének magyar szempontú átvizsgálása kellett volna, hogy legyen.

Ha dr. Bobula Ida ezt el nem mulasztja, már előjáróban rábukkant volna egy feltűnő szumir-magyar fonetikai és ortográfiai azonosságra: a szumir, éppúgy mint a magyar (és a finn is), gondos és éles megkülönböztetést tesz ortográfiájában is a rövid és a hosszú magánhangzók között, ami az árja nyelvek ortográfiájában vagy teljesen hiányzik, vagy csak közvetett úton és tökéletlenül történik meg. Ha valaki összeveti a magyar a, e, i, o, ö, u, ü, á, é, í, ó, ő, ú, ű, ortográfiai rendszerben kifejezésre jutó éles fonetikai megkülönböztetést (a finnben á - aa, é - ee stb.) a német, angol, vagy francia ortográfia nehézkességével és fogyatékoságával (v.ö. was (vasz) és Hahn (hán), wir (vir) és vier (fír), Sonne és Sohn stb, a németben, vagy éppen her (her), és hare (hér), fir (fír) és here (hír), fur (főr) és a sure (súr), vagy éppen a Sir (Ször) és Sire (Szájr) stb. az angolban) a magánhangzók fonetikai jellegét és hangzási időtartamát illetően, a feltűnő különbséget egyszerre látja. Az oka az, hogy a "turáni" nyelvek a hosszú és a rövid magánhangzók közötti különbségekre rendkívül érzékenyek, az árja nyelvek viszont nem azok és ez a két nyelvcsoport között évezredek és döntő fonetikai különbség. A rövid és hosszú magánhangzók közötti éles megkülönböztetés nyelvünkben természetesen a jelenlegi

ortográfiai rendszerünk kialakulása előtt is megvolt, csak ortográfiai rendszerünk volt régente más. A X. sz.-beli tihanyi alapítólevélben Fehérvár pl. úgy van írva: Fejerwaar(1), a hosszú á kettőzéssel van jelölve, mint a finnben ma is. Erre az ortográfiai rendszerre emlékeztetnek régi családneveink, pl. Joó, Koós, Kuun, Boór, Kaál, Gaál és még számos más.

A szumir nyelvemlékek ortográfiájában igen gyakori a magánhangzók kettőzése. Az igaz, hogy ilyen kettőzés előállhat összetétel során is, ha magánhangzóval végződő szó ugyanolyan magánhangzóval nyitó szóban kerül össze, s az összetétel a sok egytagú szóból álló szumirban igen gyakori. A kettőzött magánhangzós szumir szavakat éppen ebből a szempontból kellene megvizsgálni. Ha ugyanis megállapítható, hogy ezek a kettőzések nem szóösszetétel következtében jöttek létre, akkor azok feltétlenül hosszú magánhangzók tudatos ortográfiai jelölései, tehát megkülönböztetések, mint a "turáni" nyelvekben.

Ez esetben

guusz - gúz (győz) baal - bál (váj)
szuur - szúr (zár) baar - bár (tarka-barka?)
zoeb - زیب (szép) naab - náb (nép)
kaa - ká (ház) niin - nín (néne)
libur - libír (rossz) buraabba - burába (veréb? szellem)
buurg - búrag (féreg) paar - pár (fehér, rég, fejtér)

(1) Téves olvasat. Helyesen: Feheruuaru; egyébként következtetései a kettős magánhangzójú nevekről helyesek.

Ha a fordítások helyesek, figyelemreméltó, hogy a szumir kettőzések a magyarban hosszú magánhangzónak felelnek meg.

A szumirban olyan feltűnően nagyszámú -u- szóvégződés pl. dr. Bobula Ida figyelmét szintén elkerülte - publikációjában nem számol be erről - noha ez magyar szempontból igen figyelemreméltó bizonyíték lehet.

Az ómagyar nyelvben az -u- szóvégződés rendkívül gyakori volt az egész középkoron át, de különösen a XIII. századig. A 950 esztendő "tihanyi alapítólevél" görög szövegében található számos magyar szó (főleg hely- és határmegjelölések) sorában van egy határmegjelölés, amely emlékezetem szerint így hangzik; a "Fejerwaarra meneu hodu utu rea" (2) (a Fehérvárra menő hadi útra). Mind "had" szavunk, mind "út" szavunk viseli még az azóta lekopott -ú- végződéseket, mint ahogy viseli a gestáinkban Bulcsu, Etelkuzu, Dentu-Mogyeria, kondu (Kund, Kende) s még egy csomó más szó is, de megőrizte számos ilyen lekopott, vagy megmásult -u- végződés emlékét főnévragozásunk is, amely tisztán mutatja, hogy pl. ló szavunk ómagyar alakja "lou" kellett, hogy legyen s ez a lekopott "u" végződés benne van főnévragozásunkban, amikor lo-v-at, ló-v-al, lo-v-on, lo-v-as, lovak, alakokat használunk, de ugyanez az eset a bő (bőv-), a hő (hev-), kő (köv-), ró (rov-), só (sav-), szó (szav-), tó (tav-) szavainkkal is, amelyek lekopott -a végződése helyén ragozásban mindenütt a "v" jelenik meg (bő-v-en, he-v-es, ro-v-ás, só-v-al, sza-v-ak, ta-v-ak, stb). Más csoportja ezeknek az -u- végzéseknek -v- formájában az alap szóformán is megmaradt. Ulu-ból lett ölyv, szaru-ból lett szarv, de néhány a maga eredeti alakjában is megmaradt (falu, daru, hamu, kapu, stb.). Vessük ezeket össze néhány szumir szóval; ugu (ük), buru (fur), uzu (hus), retu (rét), alzu (ásó), haru (hordó), paszu (fejsze), eru (érc) stb. stb.

Megjegyzi dr. Bobula Ida, hogy sok szónak, amelyek a magyarban h hanggal kezdődnek (hab, hall, hullám, hold, hon, hus, ház) a szumirban hasonló, de kezdő h nélküli formájú szó a megfelelője (ab, al, illu, ud, un, uzu, asz). Dr. Bobula Ida a tünethez általa meg nem nevezett szerzőnek azt a kommentárját fűzi, hogy "kezdő mássalhangzók fokozatosan eltűnnek", de felvetődhetik az a kérdés, hogy az 5000 évvel ezelőtti szumir kezdett-e szót magánhangzóval egyáltalán, nem használt-e minden kezdő magánhangzó előtt egy beindító hehezetet, ami nem volna ritka tünet a nyelv fejlődésben. Vajon esetleg nincs-e az ékírásban valami kis megkülönböztetés egy-egy magánhangzó írása között aszerint, hogy az a szó elején, vagy a szó belsejében jelenik meg, mint ahogy ilyenféle tünet a héber írásban például van. Ha ugyanis van efféle megkülönböztetés, akkor az majdnem biztosan beindító hehezetet jelöl s ez esetben a felsorolt hét szó a szumir-magyar nyelvrokonságnak csaknem döntő fonetikai bizonyítékát nyújtaná. Kezdő mássalhangzók ugyanis "fokozatosan nem tűnnek el" mint dr. Bobula Ida idézőjelbe téve állítja, és még kevésbé jelennek meg utólag (a "hal" , "kal" , "kala" , ősi szó és minden turáni nyelvben makacsul megmaradt), ortográfiai jelük azonban fokozatosan esetleg beleolvadhat az utánuk következő magánhangzó jelébe és ennek az ortográfiai beolvadásnak (ha volt ilyen) a nyoma az ékírásban megtalálható, csak keresni kell. Jelen esetben már csak azért is. mert ha van ilyen, a szumir-magyar nyelvrokonság hangtanilag be van bizonyítva.

II.

Dr. Bobula Ida szótani demonstrációi ellen még a szumir- magyar nyelvrokonság álláspontját vallók részéről is emelhetők kifogások. A főbb kifogások közül kettő tárgyi, a harmadik módszerbeli kifogás. A tárgyi kifogások egyike az, hogy összehasonlításai sorában sok az alaptalan, vagy éppen hibás összevetés, másik az, hogy összehasonlításai túlnyomórészt elszigetelt szavak (vagy legalábbis ő elszigetelten hasonlítja őket össze), amelyek lehetnek véletlen egyezések, vagyis nem meggyőzők, vagy lehetnek - akár százával is kölcsönvételek, amint a szumir eredetű árja szavak pl. azok, tehát nem bizonyítanak. Dr. Bobula Ida bizonyára tudja - noha publikációjának könyvészetében nem sorolja fel - hogy létezik egy rokonságot bizonyító "Sumerian-Aryan Dictionary" is, amely etimológiailag éppolyan rossz, mint az ő szójegyzékei.

A módszerbeli kifogás dr. Bobula Ida munkájával szemben viszont az, hogy egyáltalán szavak összerokonításával bíbelődik a helyett, hogy a sokkal meggyőzőbb szerkezetbeli alapjelenségek rokonságát mutatná ki, ha vannak ilyenek, márpedig - vannak. Az első kifogást illetően bemutatok néhány nyilvánvalóan alaptalan, vagy hibás rokonítását.

C. szójegyzékében, könyvének 51. lapján, a szumir "gubur" szót teljesen hibásan a magyar "gödör" szóval rokonítja. A rokonítás már fonetikailag is abszurdum, mert a labiális "b" átváltozhatik v-vé, f-fé, p-vé, de d-vé nem változhatik. A "gubur" szó egyébként Fr. Delitzsch szófejtése szerint üreget, valaminek a befogadására alkalmas zárt teret jelentett a szumiroknál. Ez lehetne éppen "gödör" is, hiszen az is üreg (s innen van dr. Bobula merész fordítása), csak hogy a gödör és az üreg között van két fogalmi különbség, a gödör nem zárt belső tér, és feltétlenül földben van, az üreg zárt és lehet bárhol.

(2): Helyesen: Feheruuru rea meneh hodu utu rea.

Különbség volt a kettő között a szumiroknál is, akik a gödör-t "kidar"-nak nevezték s ez a szumir szó fonetikailag is, tartalmilag is fedí a magyar gödör-t. A dr. Bobula Ida által

elkövetett hiba egy általa elkövetett másik hiba büntetése. A "kidar" szóval kapcsolatban ő ugyanis az Ormánysági Tájszótárban felfedezett "adar, kadar, gadar" szókat rokonítja, amelyek ott a koporsó számára a sír alján vájt oldalüreget jelentik és megjegyzi, hogy "ami régi elavult tájszavunk még menthető, annak nagyon gyakran megtaláljuk a sumér megfelelőjét". Ez az ormánysági szó nem elavult s nem is túlságosan tájszó, irodalmi nyelvünkben is benne van a "gádor" és egyszerűen a gödör szóban, ezért nem kell az Ormányságba menni. A sumir "kidar" szó P. Anton Deimel szófejtése szerint földbe eszközölt rést jelent, vagyis ezúttal igazán gödröt, átvitt értelemben sírt is.

Hogy dr. Bobula Ida nem ezt a nyilvánvaló kidar-gödör rokonítást választja, annak az az oka, hogy ő az Ormánysági Tájszótárral jegyezte el a "kidart" és így a "gödör" számára az üreget jelentő "gubur" maradt egy kis erőszakolt fordítás segítségével. Pedig kár, mert hiszen a sumir "gubur"-nak is megvan az igazi magyar megfelelője a koporsó szóban, amely eredetileg ládát, tehát zárt belső teret jelentett s mindössze néhány száz év óta jelent temetkezési segédeszközt. A 15. szd. magyar hölgyei még ékszeres ládjukat hívták koporsónak. A "gubur" szónak egyébként megtalálta Deimel egy származékszavát is, s ez a "gubara-ga", ami az ő szófejtése szerint magyarul "kuporog"-ot jelent, tehát a tipikus testhelyzetet zárt üregben. A régi, "zsugorított" temetkezési mód is erre utal. A sumir "gubur" és "gubara-ga" és a magyar "koporsó" és "kuporog" közötti rokonság, sőt azonos eredet éppolyan nyilvánvaló, mint a "kidar" és a "gödör" között.

Dr. Bobula Ida szófejtése tehát mindkét esetben hibás volt. De hibás a sumir "tarik" szóval kapcsolatos magyar rokonítása is a "török" igével. A török szó ugyanis az alapszó ragozott "ikes" formája és -ik rag - egyáltalán rag - nincs még a sumir nyelvben. Az agglutináló nyelvek összes "rag"-jai hosszú fejlődés eredményei. A ragok eleinte önálló szók "névutók" voltak, a magyarban nagyon sok még 800 évvel ezelőtt is. A tihanyi alapítólevélben az "útra", ma már ragos kifejezés még utu rea formában jelenik meg. (az -ik ragot illetően sumir vonatkozásban e sorok írójának mellesleg még lesz közölnivalója). Mindenesetre a "tarik" sumir szó semmiképp sem lehet azonos a magyar török igével. A "tar" egyébként is szakítást jelent.

Ugyanez a helyzet a "kinad"- "hanyatt" rokonítást illetően is. Bár a k-h váltakozás éppúgy lehetséges fonetikailag, mint a d és t cserélődése és a sumir szó fogalma is fedheti a magyar szó jelentését (a szót megfejtő C.J. Gadd meghatározását nem ismerem), ez egész biztosan esetlegesség, mert a "hanyatt" szó ragozott (hanya-tt) alak, mind a hasmán-t, oldalvás-t stb. is, rokonság esetén ennél fogva a sumir szó -d végződésének is ragnak kellene lennie, ez pedig kizárt dolog. Szinte már kár, de ugyancsak hibás dr. Bobula Ida merész és költői "Árpád" szófejtése is, amely szó szerinte a sumir "ár" (méltóság?) és "pad" (kiválasztott?) szavak összetétele. Nem beszélve arról, hogy a két szófejtés helyessége már önmagában véve is hihetetlen, hiszen az első szó három absztrakt, a második meg egy konkrét és három absztrakt fogalmat zár magába (mélt-ó-ság, kiválaszt-ott), az összetétel még hihetlenebb, hiszen az összetétel, mint még egy újabb fogalommódosítás által egy nem kevesebb, mint nyolc fogalmi elemből összetevődő absztrakt fogalom állna elő s mindez összesen öt hang kombinációjából. Erre a Kr. utáni második évezred végének intelligenciája és a sumirnál legalább százszorta fejlettebb magyar nyelv sem képes.

Bár legendás emlékezetű honfoglaló vezérünk igazán méltó volna ilyen csillogó névre, a helyzet az, hogy minden művelődéstörténeti és nyelvtudományi bizonyíték szerint az Árpád név a szürke és igénytelen árpa szó östörök becéző -d képzővel ellátott formája. Őseink gyermekeiknek növény- állat, madár-, virág-, halneveket adtak. Az Árpádi-korból feljegyzett

nevek között van Buzá-d, Som-od, Bors-od, Ón-d, Köles-d, a legtöbbször az alapító nevét viselő helységneveink sorában van Almá-d, Szilvá-d, de vannak ilyen nevek, hogy Tas, Apafarkas, Ákos (fehér sólyom), Kurszán (tigris), Sar-oldu (fehér menyét), kar-oldu (fekete menyét), Kar-ulu (fekete ölyv) stb. Egészen rendkívüli volna ha csak éppen az Árpá-d származnék olyan költői gyökerekből, ahonnan dr. Bobula rokonszenves és megható, de megbízhatatlan rajongása szeretné.

Hibás rokonítása természetesen van dr. Bobula Idának még igen sok, némelyik egészen naiv, egynek-egynek az analízise azonban túl sok helyet és időt venne igénybe.

Még nagyobb a számuk az elszigetelt szóegyeztetéseknek. Ezekről a jóindulatú kritika nem állít ja, hogy hibásak. Ezek lehetnek jók, de nem bizonyítanak. Ellenkezőleg, ezeknek a helyességét fogja majd bizonyítani a szumir-magyar nyelvrokonság a priori ténye, ha az majd végleg és igenlően eldől, amiben e sorok írója nem kételkedik.

Rokonság megállapítása meggyőző és cáfolhatatlan formában csak szócsoportok szócsoportokkal való összehasonlítása útján lehetséges. Amit pl. dr. Bobula Ida a szumir "bar" szót analizálva tesz publikációjának 32. lapján, az ha nem is maradék nélküli, de szép és jó példája a rokonítás szócsoporttól - szócsoporthoz történő helyes formájának s az eljárásnak meg is van a jutalma. Dr. Bobula Ida megfigyelte, hogy a szumir "bar" szónak több, mint száz jelentése van a szófejtések szerint, "de ezek valahogy mind rokonságban vannak az alapgondolattal; a "bar" az, ami kívül van, körülvesz, határol valamit. Mint a "borda" az ember, vagy a hajó testét. Mint a "part" a vizet. Mint a párta a leányzó fejét. Mint a börtön azt, akit becsuktak" -írja dr. Bobula Ida, felemlítve még a vidéken, tehát kívül, a periférián élő embert, a parasztot és a lakott helyeken kívül fekvő elhanyagolt teret - s talán a világűrt is - kifejező székely tájszót, a "parét", amely fogalmakat a szumirban mind a "bar" és származékai fejeznek ki.

Igen ám, de pl. az angolban a pusztta, terméketlen "barren" , a határ "border" (franciában is), a korlát, amely elválaszt (pl. a bíróságtól a feleket) "bar" és "Bar" az italokat a vendégektől elhatároló söntés is, amelyekben mindben benne van a szumir "bar" alapjelentése; "kívül van, körülvesz, elhatárol valamit" . A kérdés: ki a kölcsönnevő és ki az örökös, a turániak, vagy az árják?

Elemzésként és ellenőrzésül összeszedtem hát emlékezetemből a "bar" szumir alapszó összes lehetséges fonetikai elváltozásait magyarban a b- v- f- p cserélődések hangtani vonalán és megvizsgáltam őket a "kívül levés", "körülvevés", "elhatárolás" alaptartalma szerint. Az eredmény vagy ötven magyar "bar" származék lett. Itt adom őket:

B- alap V-változatok F-változatok P- változatok

barázda var far paré

Barcaság vár (erőd) farok parlag

barlang varr farag (felület) part

birtok varsa fertő paraszt

borda ver (felület) forog párta

bőr verem fut peroc

borít virrad fürdik (felület) perem

börtön vörös (felület) fúr porc

B- alap burok bürök V-változatok F-változatok P- változatok pörc
pőre
pörge
pörköl
pír

Ha most még idevesszük kirekesztő, elhatároló értelmű "bár" és "ámbár" kötőszavainkat, az abroncs és a koporsó szavunkat is, kiderül, hogy a "bar" család nálunk is rendkívül népes.

A "véd", "vét", "vet" jelentésű szumir "bad" szóval kapcsolatban dr. Bobula Ida még felemlíti a "bot", "fut", "pata" szavakat, a szumir "dug" szóval kapcsolatban a magyar dug, tok, tők szavakat (de már pl. a "tőgy", "tojás" szavakat nem) amelyek a szócsalád fogalomkör összevetésének, ha nem is kielégítően, de kísérletei, de ezzel az igazi szóösszehasonlításnak könyvében körülbelül vége is van, más nyelvekkel történő összevetésről szó sincs. Elszigetelt szavak egyezései, ha egyéb nem támogatja őket, olyasmik, amik a laikust meglepik és lelkesítik, de a nyelvészethez értők csak bosszankodnak rajta, pedig dr. Bobula Idának a sumir- magyar nyelvrokonság létezésében minden jel szerint igaza van.

Dr. Bobula Ida pl. nem szentel tüzetesebb figyelmet a szumir ur szónak, amely nemcsak annyi, hogy a magyarban is van ilyen szó körülbelül azonos jelentéssel, hanem ennél összehasonlíthatatlanul több és a nyelvrokonság kérdésének eldöntésében lényeges adat. Az "ur" szónak u.i., amint ezt éppen az ő könyvéből tudtam meg, van a szumirban egy "ere" és valószínűen "eri" formája is ugyanazzal a jelentéssel éppúgy, mint ahogy a turáni nyelvekben is van egy eri, erj gyök, és ez férfit, embert jelent. Mindnek a mélyén ugyanaz van; ur, erős, teremtő, parancsoló, harcos. Szumirban pl. a vár (erőd) is "ur". Nem beszélve arról, hogy a magyar "ur" szó eredetileg katonát, a harcosok rendjébe tartozó személyt jelentett szemben a rajtuk kívül álló "parasztal", valamint arról sem, hogy az összes őstörök törzsek különböző csoportosulásainak elnevezései az "ur" szóval, vagy annak valamilyen fonetikai elváltozásával végződnek (ogur, ur, onogur, besgur, uturgur, saragur, bolgar, kazar, avar, kandar (besenyő) magyar, szabin baskír, akacir, megyeri), nem tudom megfigyelte-e dr. Bobula Ida, hogy a létrejövással, szaporodással kapcsolatos szavaink az ere-erj gyökről, az erővel, a birtoklással, akarátávitellel, harccal kapcsolatos szavaink pedig az ur gyökről erednek, és természetesen mindben benne van az eredeti alaptartalom is.

Ere- erj gyök; férfi, férj, ered, terem, gyermek, erjed, gerjed, terjed, sarj, surján, burjánzik, cserje, perje, jerke, jérce, borjú, taréj, stb.

Ur (ar, ir) gyök; kar, akar, parancsol, mer, ver, nyer, per, bír, ser, bor, kényszer, szerez, derék, harc, kard, háború, martalék, zavar, huszár, dandár, sarkantyú, horka, vihar, sereg, nyereg, kerget, vezér, fegyver, fergeteg, temérdek, ör, őrs, vár, kár, könyör-, nyargal stb.

A fenti ősi szavakból álló szócsalád latin-germán megfelelőinek alaktani és etimológiai vizsgálata és összehasonlítása döntő következtetések levonására jogosít fel, de elszigetelt szavak rokonítása (különösen ha a rokonság kedvéért a fordításon torzítunk is egy kicsit), nem.

3.: A pörc az Alföldön csak a felületen sütött szalonnadarab, tehát nem "töpörtő", amelyből belülről is ki van sütve a zsírtartalom.

III.

A tárgyi kifogásoknál súlyosabb azonban a módszerbeli szemrehányás dr. Bobula Idával szemben s ennek lényege az, hogy szórokonítási lelkesedésében elhanyagolja a nyelvi alapfolyamatok és általában a nyelvszerkezet vizsgálatát. és összehasonlítását, pedig ez sokkal döntőbb a rokonság kérdését illetően, mint az aránylag könnyedén változó szókincs, amely évezredek során nemcsak fejlődik, hanem cserélődik is s amelybe elkerülhetetlenül jutnak kölcsönvételek. A szumirból pl. héberbe, egyiptomiba, örménybe, perzsába, görögbe egyaránt számos szó került még a kora-ókorban és a szumir-árja rokonság vitatására éppen ez adott lehetőséget.

A szumir és magyar nyelvtani alaptünetek és nyelvszerkezet elemzésének és összevetésének hiánya dr. Bobula Ida munkájában annyival inkább sajnálatos, mert ezen a területen roppant erejű bizonyító anyag mellett megy el a nélkül, hogy azt tüzetesebb figyelemre méltatná. Hogy ezen a téren mit mulaszt el, azt az alábbiakban saját publikációjából merített anyagon fogom néhány szemelvényben demonstrálni.

A szumir "főnévképzésről" szólva dr. Bobula Ida beszámol egy igen érdekes szumir nyelvi tünetről. Hogy saját megfigyelés-e ez, vagy készen kapta, szövegéből nem derül ki. Ez a tünet abban áll, hogy szumirban gyakran két különböző, de ugyanazt jelentő főnevet kapcsolnak össze, szerinte "talán azért, hogy a különböző tájszólásokat beszélő néprészek között az eszmecserét megkönnyítsék" (36. lap). A tünetre felhoz néhány kitűnő példát. Pl. "mu" magyarul az eget jelenti. Ugyanazt jelenti "an" is. A kettő megjelenik összetett alakban is; "mu-an" és ez meglepően megfelel a magyar "menny" szónak fonetikailag, jelentésben egyaránt. A "de" szó magyarul "tűz" -et jelent, de ugyanazt jelenti az "izi" szó is (v.ö. izzik, Isis, Iz-ten).

A kettő megjelenik összetéve is; "de-izi", ami szintén meglepően megfelel a magyar "tűz" szónak, fonetikailag, tartalmilag egyaránt. A "bi" szó magyarul cseppet jelent, az "es" szó vizet (v.ö. eső). A kettő megjelenik összetéve is "bi-es", sőt leegyszerűsített ortográfiával is "biz", amely megfelel a magyar "víz" szónak (a labiális b és a szemilabiális v könnyen átalakulnak, pl. Basil- Vazul, Bálint Valentin, Bajk- Vajk stb.) Ezek a szószármaztatások igen meggyőzőek (hoz még másik kettőt a ház- ra meg a száj- ra, de ezek kérdésesek), ezen a nyomon nem megy azonban tovább s ezt rosszul teszi. Saját szójegyzékében "Állatok" alcím alatt (44. lap) közli pl. az alábbi szavakat:

"gu" - Delitzsch Sumerisches Glossar c. művében "ökrök" (a német szót dr. Bobula Ida, kissé önkényesen "göboly"nek adja vissza, érezhetően azért, hogy valami köze legyen a "gu"-hoz).

"abal" - Deimel Sumerisch-Akkadisches Glossar c. művében ez a szó ugyancsak ökröt jelent s dr. Bobula ezt is göbolynek fordítja megint azért, hogy fonetikailag köze legyen az "abal"-hoz.

Ez a rokonítás felesleges. dr. Bobula Ida ugyanis úgy látszik, hogy nem vette észre, hogy ha ezt a két azonos értelmű szót összetesszük a fenti analógiák szerint, "gu-abal" lesz belőle, ami szinte kísérteties fonetikai megfelelője az ökröt jelentő magyar "göboly" szónak és ha ezt az összetételt szumir szövegben valóban megtalálja valaki, hivatkozva arra, hogy az ökröcsorda viszont magyarul gulya, a két szó egyenesági szumir származása cáfolhatatlan.

A szinonim szavak összetételében jelentkező szumir nyelvi tünet azonban, bármily érdekes is, egy-két magyar szó etimológiájának és magyarázatának megtalálásán túlmenően a szumir-magyar nyelvrokonsággal csak akkor volna kapcsolatba hozható, ha ilyen természetű

szóösszetételekre volnának magyar esetek is, ezt azonban dr. Bobula Ida problémaként sem veti fel.

Rosszul teszi, mert pl. ez a nyelvi tünet is előfordul, nem is ritkán, a magyarban is, mintha a magyarság szavain kívül észjárását is a szumiroktól örökölte volna.

Közismert szavaink a búbánat és a búbáj. Stiliztikáink létüket úgy látszik helytelenül - alliterációnak magyarázták. Gyerekkoromban a miatyánkot még így imádkoztuk "ki vagy a mennyégben". Így állt a régi imakönyvekben is, csak újabban változtatták át, "mennyekre", mert a régi formát értelmetlennek érezték. Az autentikus szöveg latinban is, angolban is, németben egyes számú: "mennyenben". Csak nálunk magyaroknál van többesben manapság. A szó igazában mennyég, szabályos szinonim összetétel. Ugyanez az összetétel van megmenyegző szavunkban is. Ugyanez a tünet "árvíz" szavunk és a szumir nyelvjelenség világánál látjuk, hogy a sír-rí szavunk sem alliteráció, hanem szinonim összetétel. Az Úristen, a tűzláng, a borital és hasonló népi kifejezések úgy látszik ősi hajlam nálunk. Árpád fejedelem nagyapjának a neve Ügek. A szó érthetetlen, a kilenc évszázados ortográfiát, amelyben fennmaradt, nem is tudjuk hogyan kell olvasni. Szumirban ugu magyarul ük. A szó talán szinonim összetétele az egyazon szó szumir és magyar formájának, Ugu-ük. Az egyik legrégebbi nyelvemlékünkben van egy sok fejtörést okozott szó "isemuk". Jakubovich Emil általánosan elfogadott fonetikai átírásában ezt a szót "ösünk- nek írta át: "isemucot, Adamot" - "ösünket, Ádámot". Felvetjük, hogy ez az "isemuk" esetleg nem az "ös" (isim) és az "ük" szavunk szinonim összetétele-e? Vajon nem az történt-e itt is, mint a "mennység" szavuk többes számmá torzításával? Az "ösünket" átírásban kétségtelenül van logika, amely többes ragunk archaikus alakjának (-unk, -muk, a vagyunk -vogmuc mintájára) analógiájára támaszkodik, ezt a megoldást azonban kétséssé teszi a szóban jelenlevő és fonetikailag logikátlan -e hang. Ha vog-muc (vagy-unk), akkor miért nem is-muc (ös-ünk)? Semmivel sem kifogásolhatóbb megoldás, hogy az ös-ük, isim-ük: "... teremté Isten ösüket, Ádámot. . ."

Mindenesetre a szumirban- magyarban egyaránt gyakori szinonim összetételekkel kapcsolatos konklúzió levonása az árja nyelveknek ilyen szempontú átvizsgálása után a nyelvészek feladata lesz.

A nyelvszerkezet vizsgálata terén dr. Bobula Idának van egy még sajnálatos a mulasztása, mert itt hangosan kiabáló jelek szerint döntő fontosságú nyelvrokonsági bizonyítékokat szalasztott el, sőt juttatott zsákutcába, olyanokat, amelyek a nemzetközi szumirológia számára merőben ismeretlenek és ezekre csak magyar szumirológus képes a világ figyelmét felhívni. A dologról publikációjának 37. lapján "Igeképzés" cím alatt dr. Bobula Ida mindössze annyit mond, ami lentebb következik:

"Cselekvést jelentő, vagy azt értelmező "sumér szógyökök", mint igeképző szógyökök:

ag - cselekszik

du - tesz

tu - csinál

su - birtokol

A fenti gyök alakok alkalmazása egyöntetű törvényszerűsége ugyan nem utal - mégis a sumér "ag" gyök rendszerint a "jelen időben folyó cselekményt" mutatja, míg a "tu" és "du" a "befejezett" múltidő meghatározója. A magyar nyelv múltidőt jelző "-t" ragja valószínűleg e két utóbbi sumér igeképző gyökszónak "lerövidített" alakja. (R. Jestin: Le Verbe Sumerien, Paris, 1943).

Az idézet végén a zárójeles utalás dr. Bobula Ida könyvében a szokás szerint azt jelzi, hogy a fentieket R. Jestintől vette át, és ha ez így van, a megállapítás érdeme és ódiума ezt a francia tudóst terheli, akinek érezhetően jó nyelvérzéke van, de akinek nem róhatja fel a szumirológia, hogy nem tud magyarul.

Dr. Bobula Idának azonban mindezt így elfogadni nem lett volna szabad és R. Jestintől függetlenül, sőt R. Jestinnel szemben egészen mást kellett volna a dolgról elmondania.

Ez a "más" nyelvészetileg olyan gazdag és bonyolult mennyiség, hogy azt megjegyzés formájában el sem lehet mondani. Ennek az előadása külön tanulmányt igényel, és bármennyire is nem áll rendelkezésemre még csak egy magyar nyelvten sem, a dolgot a fontos és közös ügy érdekében megkísérlem kifejteni. Az esetleges hibákat, vagy tévedéseket írja a szakképzett olvasó a gyarló emberi emlékezet rovására. Mindenesetre mindaz, amit ki fogok fejteni, ha többre talán nem is, de elindulásként egy eddigelé teljesen ismeretlen és elhanyagolt kutatási területre, alkalmas lesz...

I. A szumir - magyar nyelvi rokonság

Dr. Bobula Ida "A sumér-magyar rokonság kérdése" című könyvének meglehetősen alapos áttanulmányozása után eltöltöttem egy-néhány estét a melbourne-i "Public Library"-ban, ahol átnéztem az ott rendelkezésre álló, főleg angol és némi német és francia, szumirológiai anyagot. Mindez természetesen nem tett szumirológussá, de ha ismereteket nem is, benyomásokat szereztem a szumir nyelv felől éppúgy, mint Bobula Ida anyagának használhatóságát illetően.

Ezek a benyomások teljesen megszilárdították azt a két a priori véleményemet, hogy: 1. a magyar nyelv és annak rokonnyelvei a szumirból származnak és a szumir nyelv semmi esetre sem árja nyelv; 2. az angol s még inkább a német szövegfejtések nagy részben alaptévedésekre épültek, ennél fogva elkerülhetetlenül torzítások, amelyek nemcsak hangtanilag, alaktanilag és tartalmilag különböznek az igazi szumir nyelvtől, hanem a szumir nyelv egész szerkezetének elképzelésében és rekonstruálásában is, mégpedig oly mértékben, hogy a magyar anyanyelvű tanulmányozó valósággal meghökken. Az, amit szumir nyelvül ismer ma a szakemberek világa, egy kényszerzubbonyba beleerőszakolt, alig felismerhető testtartású, eltorzult arcú nyomorék. Ennek ellenére, ha igazságosak akarunk lenni, tisztelettel kell megállnunk az előtt a heroikus munka előtt, amit a nemzetközi szumirológia fiatal tudományának munkásai végeztek és be kell ismernünk, hogy az úttévesztések ódiума nem őket, hanem a magyar nyelvészetet terheli, amely vogul szógyökein kuporogva nézte és túrte, hogy nyelvünk tiszteletreméltó őseinek arcáról olyanok kíséreljék meg letisztogatni az évezredek ráakódott allodiális rétegeit és a feledés porát, akik számára ez elmondhatatlan nehézséget jelentett. Sőt, a kérdéssel részünkről még ma is olyanoknak kell foglalkozniok, akiknek számára a nyelvészet, képzettségben is, szaktevékenységben is, csak mellékterületet jelent, annak ellenére, hogy ma már alig van olyan olvasott magyar ember, akinek valamelyes szumir nyelvanyag a kezébe ne került volna, és aki bizonytalankodó és hitetlenkedő és nyugtalan megdöbbenéssel fel ne ismerte volna rajta tulajdon anyanyelvének évezredes messzeségeken is átcsillogó otthonos vonásait.

Mielőtt akár csak egyetlen érdemi megjegyzést tennék a szumir és a magyar viszonyosságot illetően, fel kell hívnom a figyelmet valamire. A szumir nyelv élete az írás feltalálásától - amely a szumirok méltányolhatatlan kultúrális érdeme - addig az időpontig, mikor a szemita

zsivaj végleg elnyomta és elhallgattatta Elő-Ázsia térségein, legalább 3000 év. Ha valaki tekintetbe veszi azt a nyelvfejlődést, amin a mi nyelvünk csak már első latinbetűs írásos emlékeink megjelenése óta máig eltelt 900 év folyamán is átment - elpusztult rovásírásos emlékeink hosszú korszakáról most nem beszélek azonnal képet alkothat arról a nyelvi alakulásról, ami a szumirban 3000 év alatt végbemehetett. Ezalatt az idő alatt a szumir nem csak finomodott, tökéletesedett és átadott - egyiptominak, hattinak, huninak, hébernek - hanem vett is át szavakat, amelyeket aztán átformált saját képére és hasonlatosságára. Szumir szószármazékok tehát lehetnek és vannak is szép számmal - úgyszólván minden indoeurópai és szemita nyelvben.

Más oldalról, az eddig felfedezett szumir nyelvemlékek (amelyeket olyan szerencsésen megőrzött ami szállításra alkalmasabb 3, vagy négy oldalú farudacskáinknál időállóbb égetett agyag) a 3000 év óriási távolságának különböző állomásairól valók, ennél fogva a szüntelenül nyelvi fejlődésnek különböző stádiumait rögzítik. Aki az: "isa pur es chomiw wogmuc"-ot összehasonlítja a mai "bizony por és hamu vagyunk"-kal, az elképzeli a szumir szavakon bekövetkezett fonetikai és ortográfiai változásokat, és a szófejtést különösen idegen nyelvérzék számára, már ez maga is rendkívül nehézé teszi. Még nehezebb ez a szumir és magyar szavak összehasonlítása terén, hiszen itt az időtávolság és a fejlődési különbség még nagyobb, de nagyobb az Eufrátesztől a Dunához vezető kacsaringós úton az idegen beütések lehetősége és mennyisége is. Ez a fő oka annak, hogy a nyelvész szemében a közvetlen egyezés mindig gyanús, mennél pontosabb az egyezés, annál inkább. Az 5000 évvel ezelőtti tők feltétlenül más volt mint a mostani tők, mert a növény azóta fejlődött, de a klimatikus változások is hatottak rá, s ugyanez az eset a tők-öt jelentő szónál is, amely az 5000 év előtti szumir "dug" szóból a magyar tők-ké alakult, de nem volna benne semmi rendkívüli és semmi esetre sem jelentené a nyelvrokonság ellenbizonyítékát az, hogyha a "tők" fogalmának kifejezésére valaminő más szó keletkezett volna a magyar nyelvben, mint ahogy például a szumir "amar-gud"-nak pontos fogalmi megfelelője a magyarban "borjú" és ettől még igazán lehetünk szumirokkal rokonok. Bobula Ida ezer szumir- magyar egyezésű szava mellett lehet 3000 olyan, amely nem egyezik, és az első éppúgy nem jelent szükségképpen rokonságot, mint ahogyan nem bizonyítja annak ellenkezőjét a második. A legmélyebb alapszók, a "gyökök" egyezése és a beszédszerkezet azonossága együttesen bizonyít csak.

Mindezek előrebocsátásának világánál természetesen nem meglepő, hogy a modern írásba áttett szumir szövegekből, akármilyen intenzív figyelemmel is olvastam őket, egyetlen szót sem értettem.

Az első, - alig több, mint vizuális benyomásom mégis, valahogyan ismerős volt, valami olyan élmény, mint mikor az ember külföldön a szomszédos vonatfülkéből beszédet hall, amelyből a zakatoláson keresztül egyetlen szót sem lehet érteni, mégis meg tudjuk állapítani, hogy az a beszéd magyar.

A benyomás alapja, mint ezt az ugyancsak közölt - és nagyon hozzávetőleges - angol, illetőleg német átültetésekből megállapítottam, az volt, hogy a kötőjelekkel összekapcsolt fogalomegységeknél tíz szólánc közül kilencben az alapfogalom szava volt elől és az azt értelmező, mondatba bekötő körülményelemek voltak egymásután hozzáragasztva utána rakva pontosan úgy, mint ez a magyarban van, szemben az árja nyelvekkel, ahol a módosító és beillesztő elemek - prepozíciók, névmások, "segédigék" - mindig elől vannak. (Az árja nyelvekben a birtok megelőzi a birtokost, a keresztnév a családi nevet, nálunk - ezek is fordítva vannak.)

gar - har - ra - sag (étel - fő - ve - édesen) (dara)

Vessük össze ezzel:

vár-at-ta-l-ak (vár - műveltet - múlt - téged - én)

ich lies dich warten

I kept you waiting

A gondolkodásfolyamat, a nyelvi megoldás, tehát az alapszerkezet a szumirban és a magyarban tökéletesen ugyanaz, németben, angolban az ellenkezője. A tünet nem csupán 4:1 arányban van így a szumirban, (amint a szumir- magyar rokonszavak esetében ez az arány), a tünet mindig így van, mindig így van a magyarban is és egyetlen árja nyelvben sincs így.

Ez több, mint rokonság, ez azonosság a két nyelv legősibb alapjellegetében, csontvázában, belső, felépítésében. Ez nem külső, felületi tünet, mint a rokonszavak, az belső szerkezeti azonosság. Hogy a szumirban "ag" annyit jelent, mint tevékenykedni, intézkedni, rendelni, egyszóval "akarni", ez érdekes. Hogy "ag", "aka" annyit is jelent, hogy növényi értelemben nő, ágazik, tenyészik, hogy a mezőgazdasági értelemben vett föld szumirul "agar" , akkádul "ugara", ez még érdekesebb. Hogy az "ag" lángoló tüzet is jelent (v.ö. ég) és a láng ágas-bogasan jelenik meg a tűz fölött a szumirban "aga" fejen viselt dísz, fejéket, koronát jelent, önmagában is rendkívül elgondolkoztató, hiszen az ilyen fejknek ág-ai szoktak lenni, a magyar szarvasoknak "ag"-ancsuk van, a fejben, tehát fent van az "agy" és egyáltalán, ami nálunk díszít, az "ék", tehát a fenti szavaink mélyén rejtőző alapazonosság és egyazon eredet kétségtelenné teszi, hogy ezeknek az őse feltétlenül a szumir "ag" , amely különben "isteni lényt" is jelent, aki az "ég"-ben lakik a magyar nyelv szerint.

(Ugyanezek a szavak a németben: tan, Wille, Wochs, Ast, Acker, Flamme, Diadem, Krone, Horn, Hirn, Zirde, Geist, Himmel, s körülbelül hasonlók angolban is.)

Az ugyanazon "ag" alpból kifejlődött szumir "aggu" kártékony, rosszindulatú szellemet, rejtélyes, rosszakarató erőt jelent, valószínűleg onnan, hogy a varázsló, a szárán ágas bogas valamit, esetleg talán agancsokat viselt a fején. Mindenesetre félelmetes lehetett és ez jelenik meg a magyar "aggódik" szóban. A brutális ősi világban az öreg emberek sorsa bizonytalan és szomorú volt, valószínűleg egy bizonyos tehetetlen kort elérve meg is ölték őket - az el-"agg"-ott emberek kultikus kivégzéséről tud a művelődéstörténet, sőt a krónikáink szerint Álmost is így végezték ki - nem csoda hát, ha az öregek életének záró szakasza tele van aggodalommal, gyanakvással s innen jön a magyar szókincsbe a szumir "agga"-ból az agg, sőt, mivel az élemedett korban már másra, mint a háztáj őrzésére nem lehetett használni őket, talán innen ered az "ör-eg" szavunk is. Mindenesetre erre a fogalomra nyelvünk "finn-ugor" szava a "vén", és ez a tény sokat elmond a történész számára, hiszen az "agg" és az "öreg" ezek szerint régebbi tagja szókincsünknek, mint a vén, s ha ennek őseit a szumirban nem tudjuk megtalálni, vagy kevésbé népes családban tudjuk megtalálni, le kell ellenőriznünk a többi finnugor eredetű szavunkat is, aminek eredményeképpen őstörténeti elméletünket esetleg át kell értékelnünk.

Mindez azonban még, akármennyire is meggyőző alaktani és fogalmi egyezést mutat az "ag" szócsalád és akármennyire is hiányoznak egytől egyig ezek a fogalmi és alaktani egyezések, és más nálunk megtalálható fogalmi és alaki egyezések az árja nyelvekből, még mindig jelenthet - akár századmagával is - kölcsönvételt, hisz élhettek őseink a szumirok szomszédságában is, vagy éppen szolgaságában is.

Van azonban a szumir "ag"-nak, ezúttal nem mint virtuális szónak, hanem mint nyelvi segédletnek, "igésítő gyökszónak", vagy magyar nyelvi terminológiával nevezve egyszerűen igeképzőnek, a magyar nyelvben még egy megfelelője, amely éppen úgy nyelvszerkezeti, mint a szumirban, ugyanazt a funkciót végzi, mint a szumirban az "ag", ami nem lehet kölcsönvétel, mert egész igerendszerünk rá van építve, ami tehát egyenes ági leszármazott s aminek egyetlen más nyelvben sincs a leghalványabb nyoma sem a miénken kívül.

Ez pedig nyelvünk eddigelé meglehetősen rejtélyes és sok fejtörést okozó jelensége, az -ik igevégződés.

II.

A fenti állításnak, hangozzék bár mégoly merésznek is, sokkal több alapja van, mint a szumir "ag" igésítő szó és a magyar -ik, szintén "igésítő" végződésnek alaki és hangzási megegyezése.

A szumir "ag" szónak (amely egyébként a mi "ige" szavunkban is benne látszik lenni), amint ez a szumir szövegeket alkotó szóláncokon tisztán megfigyelhető, van egy határozottan intranszítív, a cselekményt csak alanyhoz kötő, vagyis át nem ható karaktervonása. Ugyanaz ez, mint ahogyan a minden jel szerint szintén a szumir "ag"-ból származó magyar "-g" gyökű igeképzők (-g, -ng, -gat -get, -gál -gél) kivétel nélkül szintén intranszítív, tárgyatlan cselekvéseket jelölnek (ballag, kesereg, pattog, kopog, tolong, szállong, iszogat, keverget, sírdogál, nevetgél), tehát tetteket, amelyek hatása a cselekvőn belül marad, sőt, bárki megfigyelheti, hogy maga a -g végződés kizárólag intranszítív cselekvések igéi végén fordul elő, tranzitív igék végén soha.

A mi -ik végződésünknek szintén az át nem ható jelleg a legfőbb karaktervonása. Az -ik végződés "intranszítívósító" ereje oly nagy, hogy a priori tranzitív igéket is képes intranszítívekké tenni. Pl. a "tör" tranzitív ige, az alanyból kiinduló, másra ható cselekvést jelöl, de ha hozzáragasztom az -ik végződést, másra-hatása azonnal megszűnik, "alanyivá", intranszítívvá válik: "tör" annyit jelent, hogy az alany eltör valamit, hogy az alany maga törik el. "Havaz" azt jelenti, hogy valaki havassá tesz valamit, "havazik" viszont egy alany belső cselekvését jelenti, hóesést jelent stb. stb, annyira, hogy az u.n. "ikes" cselekvéseket szinte már nem is cselekvéseknek, hanem történéseknek érezzük. Végül pedig az -ik döntően intranszítív, tehát alanyi jellege abban is megmutatkozik, hogy csak alanyi ragozásunkban fordul elő, tárgyas ragozásunkban nem. Annak a ténynek, hogy a magyar nyelvnek az egész világon páratlanul két egymástól teljesen elkülönülő ragozási rendszere, egy alanyi (intranszítív) és egy tárgyas (tranzitív) épült ki, az átható és az át nem ható cselekvések éles megkülönböztetésének, mint nyelvi karakter-vonásnak tekintetében igen nagy hangsúlya van. Ilyen megkülönböztetés egyetlen árja nyelvben sincs, ennél fogva nincs is kétféle ragozási, illetőleg konjugálási rendszer.

Alanyi ragozás Tárgyas ragozás

1. személy vár-ok, kére-k 1. személy váro-m, kére-m

2. személy vár-sz, kér-sz 2. személy váro-d, kére-d

3. személy vár-, kér- 3. személy vár-ja, kér-i

és így tovább minden módban, időben és számban.

(Az árja nyelvekben ilyen megkülönböztetés nincs. A latin "jaceo" vagy a német "ich werfe", vagy az angol "I throw" éppúgy jelenti, hogy dob-ok, mint azt, hogy dobo-m).

Nevezetes, hogy az -ik a magyarban csak alanyi ragozás, tehát intranszitiv ragozás eseteiben fordul elő (esz-ik, isz-ik), tárgyas ragozásban nem, de az is nevezetes, hogy szumirban pl. arazu-ag azt jelenti, hogy sürgetek, arazu-mu meg azt, hogy sürgetem (Én nem "tanulmányoztam" szumir szövegeket, én csak belenéztem egybe, kettőbe, ezért általánosítanom nem szabad, de rövid és egyáltalán nem alapos megfigyelésem szerint, ahol "ag" fordult elő a szólásban, ott nem volt a mondatban mindig tárgy is, de ahol a "mü volt a cselekvést jelző szó után kapcsolva, ott mindig volt tárgy is a mondatban. Ezt mindenesetre le kellene ellenőriznie és vagy igazolnia, vagy megcáfolnia valakinek).

Nem tudom sikerült-e eléggé meggyőzően kimutatnom, hogy a szumir "ag" és a magyar -ik (éppúgy, mint -g igeképzőink) fonetikai és alaki rokonságukon felül nyelvi hatásukban is hasonlóak, ha azonban a magyar -ik valóban a szumir "ag"-nak leszármazottja és megfelelője, nyelvtani funkciójának is ugyanannak kell lennie, más szavakkal, mivel a szumir "ag" igeképző, magyar -ik-nek is igeképzőnek kell lennie, márpedig a magyar köztudatban úgy van elterjedve, iskoláinkban is úgy tanították hogy az -ik nem képző, hanem rag.

Mielőtt vitába szállnék iskolai nyelvtanainkkal abban a kérdésben, hogy rag-e hát az -ik, vagy pedig képző, előbb egy pillantást kell vetnünk a szumir "ag"-ra, amelyről a fentiekben szintén azt állítottam, hogy az "igeképző", vagyis olyan nyelvi fungens, amely névszókat igévé alakít át. A szumir "ag", amely a szólásokban "főnevek"(4) után kapcsolva valósággal hemzseg a szumir szövegekben és amelyről R. Jestin nyelvérzéke érzi, hogy az, mint társai is, mindig ugyanazt az "értelmezési funkciót" végzi, ebben a kapacitásában pontosan a magyar "igeképzőt" juttatja eszünkbe, sőt, amennyiben felületes megfigyelés alapján ezt egyáltalán ki szabad mondani, már a szumir nyelv-fejlődés során valóságos igeképzővé vált s terminológiánk szerint így kellene írni: -ag. Mivel az igésítésnek ez a "turáni" módja a sokkal későbbi árja nyelvekben nem tudott kifejlődni(5), érthető, hogy árja nyelvérzékű és árja nyelvi gondolkodású szumiroológusok azt az átformáló funkciót,

(4): A "főnevet" szót azért tettem idézőjelbe, mert a szumirban még a szófajok karaktere sokkal elmosódottabb, mint a modern nyelvekben. A "főnév", "melléknév", "névmás", "ige" stb. nem rendelkezik olyan pontos disztinkciókkal, mint ma.

5. A szumir centrum kultúrájának szétterjedése az indoeurópai népek primitív világában lassan, szinte mérföldről - mérföldre halad nyugat felé. Amit az igeképző végez, a maga teljességében éppúgy nem tudják megérezni, mint ahogy igazában nem érzik pl. ragjaink funkcióját sem, hiszen amit a képző, vagy a rag "közöl" velünk, azt mi sem "megértjük", hanem valami latens ősi emlékezet útján "megérezzük". Ki "érti meg" közlünk azt, hogy "látlak" szavunkban az "l" pontosan és maradék nélkül azt mondja nekünk, hogy "téged", vagy a "hullong" szóban az -ng arról értesít, hogy a hullás lassan, folyamatosan, de megszakításokkal történik és hogy legyen képes egy árja nyelvérzékű valaki azt felfogni és elhinni, hogy -ng pontosan és maradék nélkül azt jelenti, hogy "lassan folyamatosan, de megszakításokkal"? Ha én azt mondom egy magyar honfitársamnak, hogy "meghívatnálak", egy betűvel sem mondtam neki kevesebbet, mint azt, hogy "ich würde dich eingeladen worden lassen", vagy "I would let you to be invited" .

A szumir "ag"-nak kifejezésbe belesimuló visszaadásához az árja nyelveknek egyszerűen nincs eszközük, de ha mi a szumir szónak magyar megfelelőjéhez hozzáfűggesztjük a mi -k, vagy -ik végződésünket, egyszerre "megérezzük" amit a szumir mondani akar és amit az angol, vagy a német nem érez.

5. Az első fázis Egyiptom és Kisázsia, és ez 1000 év, a második a Kréta-görög tér, és ez másik 1000 év, a harmadik az Appenin- félsziget és ez további 500 esztendő jelent. Az árja nyelvek fejlődése legalább két és félezer évvel később indul meg a szumirnál. Az árja nyelvek névszó "igésítése" terén alig jutottak tovább az ige hozzátoldás stádiumán, vagy azon, hogy a főnevet egyszerűen ige módjára ragozzák. (V.ö. benedicto, maleficio, odifico, freisprechen, sattverden, übelnehmen, erucify, multiplay, broadcast, vagy egyszerűen Speiss, speisen, Schule, schulen, Sturm, stürmen, the house, to house, the mount, to mount the coach, to coach, stb.).

Ezért kellene a szumir szövegeket magyar szumiroológusnak fejtenie, előbb magyarba átnnie s innen a szokott módon árja nyelvekre fordítani. A szumir lánckezdő szavakhoz a latinbetűs átírás bevett gyakorlata szerint kötőjelekkel egymásután kapcsolt szavaknak egy része ugyanis, amint észrevettem, egyszerűen képző, vagy rag, amiket össze kellene írni az alapszóval, mint a magyarban, vagyis "agglutinálni" kellene, másik része viszont névutó meg értelmező, s ezeket meg még kötőjellel sem lenne szabad a szólánca belekapcsolni. Ebben kiigazodni azonban csak magyar lenne képes, pedig a szövegfejtéshez ez elengedhetetlen, s hogy mennyire az, bemutatom egy példán.

Van a szumirban egy szó, "nitág". Az elfogadott szófejtés szerint ez azt jelenti, hogy kövér. A szófejtés a "ni" alapfogalomból indult ki amely növekedést, nagyobbodást, expanziót jelent, a "t" valószínűleg beolvadt "tú, s az "ág" megjelölése visszaadásához a latinbetűs rögzítésben ékezet van, vagyis úgy van írva "nitág" és nem "nitag", ami azt mutatja, hogy az ékírásban az "a" jelétől eltérő jel van az eredeti szumirban és ezt a különbséget igyekeznek a literációban a magyar hosszú ékezet - vagy ha úgy jobban tetszik a francia accent sigü - felhasználásával jelölni. A literáció és a szófejtés azt hiszem német tudós munkája. Nos, ami "kiterjedt" az "kövér", az árja logika tehát kifogástalan s ezt a szólánca elfoglalt hely is igazolhatja. A szó ugyanis a gud- dal van összekapcsolva, ami szarvasmarhát jelent, "gud- nitár" tehát "hízott ökör". A német tudós persze (s ezt nem lehet felróni neki) nem tudhatta, hogy a "ni" magyarban növés is, nemcsak kitágulás, és azt még kevésbé, hogy processzusok maradványát eredményét a magyar "-ék" képző fejezi ki (most-lék, kapar-ék, törmel-ék, söpred-ék, öled-ék stb.). Ha mindezt tudta volna, akkor a kérdéses ékírási jelet nem "á"-nak, hanem "é"-nek literálta volna és a ni-tu-ég (növés- tesz- eredmény) gondolatlánca tiszta meglátta volna, hogy a szó fonetikája nitég, jelentése nem "kövér", hanem "növendék" és "gud-nitág" annyi, mint "növendékmarha". A "magyar" szófejtés helyességét alátámasztja az is, hogy a szóbanforgó szöveg egy szállítási lista, amelyen a "gud-nitág"- ot hat darab "amar-gud", vagyis borjú előzi meg és tíz fejlett marha követi. A szöveg: hat borjú, tíz növendék marha, tíz fejlett marha. A német szófejtés szerint "hat borjú, tíz "hízott marha" és tíz "szép hízott marha" (a "szép" nálunk "jelentékeny", "méltánylandó" is jelent. V.ö. szép számmal gyűltek össze, szép eredményt ért el, köszönöm szépen, stb.)

A szumir -ag éppúgy a magyar -ik- nek felel meg, mint ahogyan az -ág (helyesen -ég) a magyarban -ék. Feltűnő, hogy az -ék képzőnk, ellentétben az összes többivel, nem hasonlító, vagyis mélyhangú változata (-ák) nincs, és ez számomra abszolút biztossá teszi, hogy a "nitág"-nak literált szó "á" -jának megfelelő ékírási jel helyes fonetikai visszaadással "é" és ennek kellett volna literálni.

Ami már most azt a feltevésemet illeti, hogy az "-ik" igazában és eredetileg nem rag, hanem képző, annak bizonyításul az alábbiakra hívom fel a figyelmet.

Ahhoz, hogy képző legyen, az -ik-nek névszókat kell igésítenie. Az viszont, hogy olyan szavakról, mint fek-, alud-, esz-, isz-, fáz-, stb. ma már nem érezzük, hogy ezek eredetileg névszók voltak, még nem bizonyítja, hogy az -ik nem igésít. E szavak szófaji karaktere épp az -ik képző hatására alakult át a fülünk számára, főleg a miatt, mert ezeknek a szavaknak névszói jelentése - egyetlen egy kivétellel és ez az anyagcserével kapcsolatos nem túl ízléses fogalom szava és "lak"-ik - kihullott a köztudatból. A szóban forgó szó azonban világosan rámutat arra a nyelvtani funkcióra, ahogyan az -ik a főnévhez való egyszerű hozzáragasztással igésíteni képes, de ha arra gondolunk, hogy az "esa" a szumirban evést, a "biz" vizet jelentett, az esa-ag - eszik és a biz-ag - iszik példán is érezhető az -ik igeképző volta, de a testi funkciókat kifejező többi ősi igénken is felfedezhető a főnévi jelleg érezhetően meglévő nyoma.

A szumir "al" szó ásást, földbehatolást fejez ki. Azon felül, hogy nyelvünkben az "al" a "fel"-nek az ellentéte, dr. Bobula Ida utalása az ormánysági "áj"-ra, ami az irodalmi "ás" szó tájnyelvi megfelelője, helyes, hiszen a szumir "bal" szó viszont olyan folyamatot jelent, hogy szilárd anyag belsejéből eltávolítanak, s "váj" szavunk fonetikai és tartalmi rokonsága az ormánysági "áj"-fal ugyanolyan, mint a szumirban a "bal" rokonsága az "al"-lal, csak éppen mind a kettő főnév, mint ahogy a "váj" fogalmával viszonyosságban lévő szavainkban is az. (v.ö. hangya-"boly" (belül kivájt), si-"poly" (mélybehatoló rothadásszerű folyamat eredményeképp létrejött üregecske), ko-poly-a (hasonló dolog a földben) to-poly-a (vájásra, pl. teknővájásra alkalmas fa), kö-böl (régii úrmérték, egykor köből vájt tartály, búza, liszt, stb. tárolására) stb.

A szumir "al" jelent azonban valamilyen ismeretlen belső erőt és valaminő kultikus ténykedést is, amit dr. Bobula Ida némileg merész és önkényes igésítéssel "áld"-nak ad magyarul vissza, noha az "al" szónak "bal" rokona, ami valami vést hozó dolgot, megbabonázást, "báj"-olást, a jövő valamilyen titokzatos befolyásolását jelenti, nem ige, hanem, amint ez balszerencse, balsors, balul üt ki, stb. kifejezéseinkből látszik, főnév. Ezt egyébként a "balag" szó is mutatja, amely a "bal" szóból képzett ige és "bájol", "megboszorkányoz" jelentése van.

Az "al" szó mindkét jelentése, az "ázás" éppúgy, mint a kultikus jelentés világosan mutat a halál és a temetés felé (figyelemreméltóan utal erre az is, hogy "halál" szavunkba: is benne van az "al" szó, ami egyébként "felülről jövőt", "hatalmat", "örködést" és "jármot" is jelent szumirban) s ez megint az "al-vás" és "ál-om" szavaink felé irányítja a figyelmet, fonetikai és tartalmi tekintetben egyaránt. Az ősemler egyébként gödörben aludt. Ha mindezt átgondoljuk és a szumir "al" szóhoz hozzátesszük a tulajdonsággal felruházó "szu" szógyököt és az -ag képzőt, kijön egy szumir szólánc, al-szu-ag. Nem hiszem, hogy fel ne lehetne ismerni a mi szintén ősi "alszik" igénket, amely az enni - eszik, inni - iszik "rendhagyó" igéink csoportjába tartozik és régies infinitívusza "alunni" volt. Az en, -in-, alun- tövek csoportjába tartozik a szumir "ban" szó, amely csecsemőt, gyengét, szoptatást, nemzést jelent ("banya" szavunk eredetileg "dajkát" jelentett s mivel ezek általában idősebb nők voltak, változott meg a szó jelentése) és ez sem ige volt.

Íme öt ősi ik-es ige, amelyekről kimutatható a főnévi eredet és az -ik-vel történt igésítés.

Természetesen mindenki joggal ellenvetheti, hogy ha az -ik képző, hogyan lehetséges, hogy csak az egyes szám harmadik személyében jelentkezik, noha a képzőnek meg kell lennie a képzett szó összes esetein. Az ellenvetés valóban indokolt is, sőt éppen ez a körülmény idézte elő az -ik félreismerését.

Az -ik azonban a legelső és legősibb igeképzőnk, és mivel több ezer éves és még a mai értelemben vett ragozás kialakulása előtti nyelvfejlődési korszakból való, a mozdulatlan harmadik személyű ige korszakának évezredes mélységeiből, igésítő funkciója csak a harmadik személyre korlátozódik. Ugyanúgy, mint az "-ag"-é szumirban.

Nyelvtörténészeink megfigyelése és megállapítása szerint egyébként az "ikes" igék száma a magyar nyelvben egyre fogy. Valóban a középkori magyarban még számtalan olyan igénk viselte az -ik végződést, amelyek ma már nem viselik. Sok igénkről a XVIII. századi nyelvújítás vágta le, de lassú kihalása egyébként is megfigyelhető. Az "Ó-magyar Mária siralom" nevű nyelvemlékünkben még csaknem minden ige ikes.

A napóleoni háborúk idején az utolsó nemesi inszurrekció felett gúnyolódó egykorú vers 1808-ból még így szól: "Fedik, fedik, meg sem állik Egész Konstancinápolig. . . "

Az -ik fokozatos eltűnésének oka minden valószínűség szerint az, hogy a régi korok magyarja még erősebben érezte, hogy az -ik előtti szórész főnév, mint ahogy eredetileg az volt, az újabb és újabb generációk nyelvtudatában azonban a főnév eredet egyre inkább elhomályosul, az "igésítés" tehát feleslegessé válik.

Nem tudom, sikerült-e az olvasót meggyőzőnöm az -ag - -ik azonosság felől? Én mindenesetre biztos vagyok benne, hogy megállapításaimat a szumir nyelvben végzendő nyelvészeti ásatások igazolni fogják, márpedig ez döntő lesz a szumir- magyar nyelvrokonságra vonatkozóan, hisz nyilvánvaló, hogy a mi egész nyelvünket szerkezeti értelemben átítató -ik nem lehet pusztán kölcsönvétel, hiszen igénk ezrei alapulnak rajta. Mivel pedig nem az, kétségtelennek látszik, hogy a szintén "ag" származékot jelentő, de latinban elszigetelt ego-agere ige pusztán kölcsönvételként került az árja nyelvekbe a "turáni" szumirból...

III.

A szumir- magyar nyelvszerkezet hasonlósága természetesen sokkal több, mint az "-ag, -ik" rokonsága és az agglutináció jelleg azonossága. A szerkezeti hasonlóság sokkal több, sokkal teljesebb és sokkal alaposabb, és ez első sorban igeragozásunkon mutatható ki.

Fentebb már rámutattam arra, hogy nekünk két komplett igeragozási rendszerünk van, egy teljes "alanyi" (intranszitiv) és egy szintén teljes "tárgyas" (transzitiv) ragozási rendszer és ennek egyetlen "indoeurópai" nyelvben sincs még csak nyoma sem.

A kétféle ragozási rendszert a szumirban már rövid és egyáltalán nem alapos tanulmányozás után is tisztán fel lehet fedezni. A szumirban az "én", tehát az u.n. első személy kifejezésére két szó van, az "agu" és a "mu". Mind a két szónak a származékai felfedezhetők az indoeurópai vagy ha úgy jobban tetszik - "árja" - nyelvekben éppúgy, mint a mienkben. A latin "ego" és modern származékai, az "ich", "ik", "I", "je", "ja" éppen úgy a szumir "agu"-ból erednek, mint ahogy a "meus", "mein", "my", "moi", "moja", is kétségtelenül a szumir "máe - mu" (én) szó származéka. Igen ám, de ezek a szavak az indoeurópai nyelvekben kivétel nélkül névmások és kivétel nélkül a szavak előtt jelennek meg, nem pedig agglutinálva, a szavak után, a szavakhoz ragasztva, mint a magyarban és a szumirban.

Figyeljük csak meg: agu (én) -k
ab-tu-agu magyarul ép-ít(e)-k

bal-lu-agu- varázs-ol(o)-k (bájol(o) - k) mu (én) -m (alapszava máe)
Igében: ni-tu-mu növel(e) -m
főnévben: uru-mu város(o) -m

zu (te) -sz, -d (alapszava: zae) Igében:
in-máe-zu ismer -sz (pontosan: ismersz engem (máe))
Főnévben: adda-zu atvá - d (A "z" változhatik egyaránt "sz"-szé és "d"-vé V.ö. Zeus-deus,
ézes (ízes), édes, stb.)

A fentiekben kifejtett tünetben nemcsak az a feltűnő, hogy ezek a ragok tisztán felismerhetően szumir eredetűek és ugyanúgy agglutinálódnak, mint a szumirban, hanem az talán még többet mond, hogy az indoeurópai nyelvekben a mu, zu örökség az igeragozásban meg sincs, ez csak nálunk van meg:

enyé - m (mu) tie - d (zu)
váro - m (mu) váro - d (zu)
és ezen kívül
kére - k (agu)
kér - sz (zu)

A fentiek alapján annak eldöntését, hogy ebben az indoeurópaiakkal közös "mu, zu" örökségben ki a kölcsönvevő és ki az egyenes ági örökös, mi-e, vagy ők, az olvasóra bízom.

Van azonban a szumir igekezeléssel kapcsolatban egy másik megfigyelésem is, noha ennek az én semmivel egyenlő szumir nyelvészeti és általában módszertani ismeretemmel már csak idő, anyag és segédeszközök hiánya miatt sem tudtam kellően végére járni. Feltűnően sokszor fordul elő szumir igeláncok belsejében éppen úgy, mint végén a "lu" gyök és annak változatai, és ezek az általában mindig ügyetlen és nehézkes angol, vagy német szövegfordításokból kivehetően, valahogyan mindig a "másik személy" indirekt jelenlétére utalnak az egyébként legtöbb esetben első személyű igeláncokban. Felismerésem bizonytalan, szinte csak intuitív, hiszen csak egészen kevés szumir szöveget elemeztem, de mintha a "lu" valahogy az "agu"-nak lenne a második személyű, szintén intranszitiv párja, úgy ahogy a "zae-zu" párja a "más-mű-nak. A "lu" önálló értelemben melleleg "lény"-t, "létező"-t, "levő"-t, személyt, emberi lényt jelent, önmagának hozzám hasonló mását.

Ennek a "lu"-nak nyelvtani tényezőként való gyakori megjelenése a szumir igeláncokban, hol belül, hol a láncok végén, nem váltana ki belőlem különösebb tűnődést, ha ezek az igeláncok mindig második személyűek volnának (mint ahogy néha azok), hiszen nekünk van egy ide utaló második személyű igeragunk, az -l (v.ö. esze-l, igazo-l, stb.) és ahogy a "mu"-nak a magyar megfelelője az -m, vagy a "zu"-nak a -d és -sz, ez a "lu" lehet a mi -l ragunk őse, fonetikailag éppúgy, mint abban is, hogy mind a kettő második személyt fejez ki. Az igeláncok azonban, amelyekben a "lu" megjelenik, legtöbbször első személyűek, és az angol, német, francia szövegfejtőknek szinte ropog az agyvelejük a szó angolra, németre, vagy franciára való lefordításakor.

Lássunk egy-két példát: nimelámda (a szó egy himnuszról van, az istenség egyik dicsérő megszólítása). A szó kissé szabad, de nagyjából megfelelő angol fordítása ez: "thou, clothed in ave-inspiring fear" (te, akit lenyűgöző félelem vesz körül). A szó láncba bontva így van írva: ni-me-lám-da, pontos láncba téve ni-me-lu-mu-da, magyarul: roppant-hullámmás-téged-énszónokol, tömörebben: "haragos tengerként megjelenő"-nek látlak. Mindez azonban

szumirban szó, nem pedig mondat és ebben a szóban a fenti teljes tartalom benne van az istenség megszólításával és a himnusz mondójának személyével együtt. (lu-mu - téged-én)

kalagga (a szó szintén az istenség egyik megszólítása ugyanabból a himnuszból). Angol fordítása "thou, strong one" (te erős valaki). A szó láncba bontva így van írva: ka-lag-ga, pontos láncba téve kalu-agu-ag, magyarul: hatalmas-téged én-rendel (mivel nem ag-agu, hanem agu-ag, nem "rendelek", hanem rendelve vagyok), tömörebben: hatalmasnak tekintlek (lu-agu - téged-én).

A két példából látja az olvasó a "lu" szerepét a szumir igében. Nos ez a magyarban is megvan a mi második személyt igébe olvasztó -l - középragunkban: lát-l-ak (benne van, hogy "téged) (I see you)." - Ez az, amit én a "nime-l-ámnda", "ka-l-agga" stb, stb. szumir első személyű, de második személyre utaló igékben látok, és ha ezt további és tüzetes vizsgálat igazolja, ez a szumir- magyar nyelvrokonságra egy páratlan további bizonyítékul fog szolgálni. Sőt, ha ezt cáfolhatatlanul kimutatjuk - amiben én melleleg egyénileg nem kételkedem - négy további kérdést kell nyelvészetünknek tisztáznia:

1. Megvan-e a második személyt igébe olvasztó -l- a finn-ugor nyelvekben?
2. Megvan-e ugyanez az östörök (ogur) nyelvekben?
3. Megvan-e mindkét nyelvcsaládban?
4. Hiányzik-e mindkét nyelvcsaládból?

A négy kérdésre megadott felelet villámsugárt fog jelenteni östörténetünk félhomályában és ennek a villámsugárnak a fényénél történettudományunk döntő kérdéseket lesz képes megoldani: Hiszen ma immár nem kérdés többé, hogy rokona-e a szumir nyelv a magyarnak, mert vitathatatlanul és cáfolhatatlanul az.

Nemcsak szóegyezéseink hallatlan mennyisége - amelyből az alább következő A. függelékemben én is átnyújtok egy gazdag csokorra valót - és igeragozásunk azonossága bizonyítja ezt, hanem bizonyítja egyéb is. Az R. Jestin által analizált négy "igeértelmező" gyök mindenike megvan a mi nyelvünkben is, ha ő nem is tud róla (s vele együtt Bobula Ida sem), igeképzőink négy családjában

ag -g (-g, -ng, -gat -get, -gál -gél), és az -ik

du -d (-d, -od -ed -öd, -kod -ked -köd)

tu -t (-t, -at, -et, -tat -tet, -ít)

szu -z (-z, -oz -ez -öz, -koz -kez -köz)

hiszen amilyen ragyogó logika nyilvánult meg abban, hogy a szumir névmások (agu, lu, mu, zu) ragokká (-k, -l, -m, -sz(-d)) alakultak at a fejlődés során, a szumir nyelv magyarrá fejlődése során, ugyanolyan ragyogó fejlődési logika nyilvánult meg abban is, hogy az "igeértelmező" szumir gyökigék meg képzőkké finomultak egy 6000 év óta szüntelenül munkáló géniusz kohójában, amely töretlen jogfolytonosságban izzott hol egymásután a Tigris-Eufrátesz, a Kur-Rion, a Don-Dnyeper és a Duna-Tisza partjain.

Hogy a "sorsot", "kimenetelt" jelentő szumir "nam" igerag a mi nyelvünkben is ott van -na -ne feltételes módragunk formájában, számomra ez már nem is csodálatos, mint ahogy már meg sem voltam lepve, mikor a szumir "dab", "tab" szóba (kettő, iker, több) belebotlottam a mi "sok" melléknévünk "rendhagyó" középfokába, a "több"-be és ezzel egész melléknévi fokozás-rendszerünk szumir ősébe, és ha ez a szomorúan meddő magyar emigráció lehetővé tenné valaki számára, hogy a szumir nyelvvel komolyan foglalkozhassék és az rendre

megtalálná főnévképzésünk, főnévragozásunk, melléknévképzésünk, határozószavaink és névutóink szumir őseit is, nem lepne meg az sem.

Abból, amit néhány heti, szemlélődésnél többnek alig nevezhető nyelvészeti tevékenység után summázhattam - s amit ebben az igénytelen litografált füzetben az olvasó elé teszek - kihullt minden eddigi kétely. Számomra a szumir- magyar nyelvrokonság problémája nem probléma többé.

Számomra, miután Krisztus öt sebébe Tamásként belemélyesztettem ujjaimat, az a probléma, hogy nyelvünk esetleg Kr. u. második évezredi változatban, a szumir nyelv maga!

Ennek eldöntéséhez azonban nyelvünknek a szumir nyelvvel való teljes és alapos egybevetése után a finnugor nyelveket is és az ogur nyelveket is össze kellene a szumirral hasonlítani...

A. Függelék. /Szumir gyökök, magyar származékok/

Szumir ab, ap, abba Szófejtése: apa, öregember

Magyar apa, apó, pap, apol (elavult szó, amely azt jelenti becéz, csókol)

Szumir ab, ap Szófejtése: teljes, építés, befejezett

Magyar ép, ápol, ép (ít), ép (ül), cserép (sárból ép (ített).

Szumirban csár annyit jelent, mint mocsár, nedves rét, kert)

Szumir aba Szófejtése: hiány, kevés, fogy

Magyar apa(d), apró. Az árpádkori "Aba" név valószínűleg nem "apó"-t jelentett, mint etimológusaink gondolják, hanem "kistermetű", esetleg "alacsony" volt a jelentése. Az Aba családnév semmi esetre sem utal "Apá"-ra, de "Kis"-re igen. Abasár Heves megyei község talán Kis-Sár

lehetett, mert esetleg volt a közelében valami "Nagy- Sárt" jelentő nevű település is. A k-aba-r szóról tudjuk, hogy "maradék"-ot jelent. A "kicsi"-re utal a k-apa-r szó is, hiszen kaparni a keveset kell. Az abá-l szó eredete valószínűen az, hogy a szalonna kifőve kisebb lesz, apa-d. A nem szláv eredetű "ablak" szó talán aba-lik, kis-lik eredetileg (6). A baba szó szintén kicsiségre utal.

Talán ugyanez van cs-öpp szavunkban, épp-en (csak) szavunkban. A "köp" szavunk fonetikai és tartalmi rokonsága a csöpp-el szintén megjegyzésre érdemes.

Csepp szavunk mindhárom értelmében benne van a fogyás, apadás, hiány. A megcsapolt edény tartalma fogy, a szőlővessző csap-ja csonk, a csapni ige levágni-t jelent, sőt még becsapni is megrövidítést jelent. "Csaba" szavunk, ha kutatásaim és megfigyeléseim helyesek, nem személynév volt, minthogy nem volt személynév a gyula sem, hanem családtag-megjelölés, a báty, öccs, hűg, néne csoportból és valószínűen "legkisebb fiút", utolsó fiút jelentett, akivel a gyermekáldás elapad (7).

Szumir ad, at, adda. Szófejtése: atya.

Magyar atya

Szumir ag, ak, agga Szófejtése: ténykedik, intéz, rendel; kártékony, babonás szellem.

Magyar - ik, ak- ar, aggódik, agg (etimológiai kifejtése a tanulmányban), ige, igéz, megigéz, (megront), iga, leigáz.

Szumir ag, aka Szófejtése: 1. növekszik, tenyészik (növényi értelemben), 2. arat, 3. isteni lény

Magyar 1. ág, agancs, kacz, vir-ág, gy-ök-ér, r-ügy, ugar (szumirban agar, akkádban "ugaru" annyi, mint mezőgazdasági értelemben vett, tehát művelés alatt álló föld), eke, ka-pa

2. ka-lász, ka-sza, ka-zal, ke-pe, ké-ve, asz-tag, vág, mag

3. ük, Ukko, Ukkon

Szumir ag, aka Szófejtése: (zárt helyen égő) tűz (képírásban is így van ábrázolva)

Magyar ég-ni, iz-zik (tüzelésre használt száraz gally, /venyige, törmelék, kukoricaszár stb.), zsarátnok.

Szumir aga Szófejtése: (képírással ábrázolása is) diadém, fejék, korona

Magyar ág, (a fejéknek ágai vannak), agancs, ékj, ék-es, ék-ít, ékszer, agy

Szumir agu Szófejtése: én (első személy, v.ö. a latin "egő" szóval, amely a szumirból származó átvétel)

Magyar -k (alanyi ragozásunk első személyének ragja. Etimológiai kifejtését lásd a tanulmányban)

Szumir al Szófejtése: 1. ás; 2. titokzatos erő; 3. "ami felülről jön"; 4. járom, iga; 5. megmagyarázhatatlan hatás, kultikus cselekmény; 6. ör

Magyar 1. áj (ormányságban "ás"), al (lent); 2. hat-al-om, halál, alvás, álom; 3. alá (felülről), le; 4. köt-él, kengy-el; 5. él, éled, áldozat, áldókő (pogánykorunkban); 6. ala-bárd (A gyök részletes etimológiai elemzését lásd a tanulmányban.)

Szumir am Szófejtése: tűzhely, belső tűz (képírásban is), szenvedély (?)

Magyar hamu, meleg

Szumir ama Szófejtése: anyaméh, anyai szeretet

Magyar méh (anyaméh), emlő, emse

Szumir an, ana Szófejtése: 1. magas, menny, csillag; 2. egy, "az egyetlen" (akkádban "isten" annyit jelent "egy") Magyar 1. fenn, menny, fény; 2. én (első személy), enyém, Isten, angyal

Szumir ar, ara Szófejtése: 1. fény, csillogás; 2. réz Magyar 1. ár-nyék; 2. arany

Szumir ar, ara Szófejtése: szántás Magyar ár-ok, barázda (?), ír

Szumir ar, ara, harri Szófejtése: hír, dicső, híres, harcos

Magyar hír, híres

Szumir ar Szófejtése: pusztaság, sivár, terméketlen, üres Magyar úr, üres, tar, tarló, parlag, ugar

Szumir ar, ara, ari Szófejtése: rohan, pusztít, háború, ellenség, árja

Magyar 1. ár, árad, áradat, 2. árt, irt, árva, ara (eredetileg elrabolt leány), 3. harc, harag, horka, hajrá, 4. rabló, áruló, álnok. Ehhez a szumir gyökhöz utalnak még "örvény" (áradat), "írmag" (irtás utáni maradvány), irtózat, irigy. V.ö. a szumirban "araza" a; magyarban "könyörög". A népes és gazdag szumir "ar" gyök minden jelentéséhez van szintén népes viszonyosság.

Szumir ada, adu Szófejtése: idő

magyar idő, óta, utó, eddig, addig, után

Szumir asz Szófejtése: befejezett, teljes, érett

Magyar asz-ik, aszott, aszu, ősz (haj), ősz (évszak), V.ö. "penész".

Szumir asz, asz-asz, asszu Szófejtése: csillag, ég, Isten (Isis)

Magyar iz (ősi természetfeletti lény. Falumban így átkozódtak "Az

iz egyen meg!"), az isten tanúbizonyságul hívása: hisz, hiszen, bizony, iszonyú, ős, Isten, (v.ö. a Halotti Beszédben "isa" annyi mint "bizony")

Szumir azu, aza, uzu Szófejtése: látnok, öreg, papnő, javas, jósnő

Magyar aszott, ősz, asszony, iszony, Erdélyben uz.

Szumir azu-sib, aszu Szófejtése: "aki gyönyörűséget ad", istennő (talán Astarta)

Magyar asszony, szépasszony

6). Szláv eredetű "kölcsönvételeinkről" beszélni történelmileg teljesen logikátlan. A különböző őstörök népek, hunok, szabirok, avarok, onogurok, bolgárok, kazárok létszáma, domináló volta időszámításunknak úgyszólván egész első évezreden keresztül Kelet-, Közép- és Délkelet-Európa egész területén összehasonlíthatatlanul magasabb, mint az első évezred folyamán teljesen jelentéktelen és az első hét évszázad folyamán még csak nem is emlegetett szlávoké. Ez az Uraltól az Alpokig húzódó hatalmas nyelvterület azonban számos szót adhatott át a terület peremén élő primitív szlávoknak és ezt a szumir- magyar nyelvrokonság cáfolhatatlanul be fogja bizonyítani.

(7). László Gyula kitűnő megállapítása szerint az utolsó fiúnak külön rangja volt a családban, ő örökölte az apai telket, ha megnősült, az övé lett az első "rangos" szoba, ő tartotta el az öregeket és vitte tovább azok életét és gazdaságát. Ez a fiú volt a Csaba. Egyébként egyre szaporodó jelek mutatják egy feltevés helyességét, amely szerint hagyományainkban és gestáinkban, szabatosan kifejezve koraközépkori történetünkben tisztán megkülönböztethetően három "legkisebb fiú", három "Csaba", három Csaba van. Az első Atilla legkisebb fia, Irnik, aki Kr.u. 440-510 között élt és 479-től uralkodott a hun-onogor-szabir birodalom felett, miután bátyját egy bizánci orgyilkos megölte. A két fia közül az egyik Ogurda (a.m. Ogurocska) feltehetőleg onogor feleségtől a másik Magyar talán szabir feleségtől származik, a szabir nép fejedelmi törzse ugyanis feltehetőleg a Magyar törzs volt, legalábbis a Kaukázustól délre a Kur-folyó káspi régiójában elterülő Szabir- föld (v.ö. Szavatorszk és egyéb erre utaló, ma is létező, földrajzi nevekkkel) "Magyar" nevű egykori városa, "Magyar völgy" nevű vidéke a törzs tekintélyét mutatja.

A második "Csaba" Kurt onogor- bolgár fejedelem (620-678) fiainak legkisebbike, aki miután legidősebb bátyjukat, Bat-Bajánt, második bátyja, Iszperik, apjuk halála után a kazárokkal vívott évtizedes harcban cserbenhagyta és bolgárjaival Kr.u. 678-ban a Duna-torkolat vidékére, majd innen a mai Bulgária területére vándorolt, egy évvel később 679-ben néhány törzsszel szintén "nyugatra ment és az akkoriban avar birtokban lévő Kárpát-medencében talált helyet népe számára. Mivel gestáink és a székely hagyományok "hét emberöltőt" emlegetnek a 679- 896 között valóban hét emberöltő telik el, majdnem bizonyos, hogy a "legkisebb fiú", a "csaba" nyugatra ment népe a mi székelyeink voltak és az ő "Csaba" királyfiuk" Kurt fejedelem "csabája", csak a személy a székely népe emlékezetben felcserélődött Atilla "csabájával", Irnikkel, aki mellesleg sohasem élt és uralkodott Erdélyben. A "népét vezető Csaba királyfi" talán azzal a történelmi kútfőkben is említett 9000 emberrel tűnik el a székely mondákban, akik az avarok ellen fordulva a mai Karinthia és Bajorország területén semmisülnek meg s akiket a székely nép a "Hadak Útján" ma is visszavár. Ez a "csaba" Kr.u. 660-690 között élt.

A harmadik "csaba" Álmos fejedelem dédapja. Gestáink genealógiája a következő sorrendet adja. Álmos apja Ügek, ennek apja Edemen, ennek apja "Csaba", aki "khovarezm-i leányt vett feleségül". Ez a "csaba", akinek személynevét gestaíróink vagy nem ismerték, vagy a Szent László korabeli, és sajnos a XV. században elveszett, ősgesta-ból eszközölt kompilációjuk során, a "csaba" szó igazi jelentését már nem ismerve, mint "értelmetlen szót" kihagyták, apjának "legkisebb fia" lehetett. (Ilyenféle "elírások" több helyütt fordulnak elő az ősgesta későbbi kompilátorainál. Anonymus pl. aki száz évvel később kompilálta az ősgestát, az én véleményem szerint az ősgesta "Előd kende" kifejezést félreérthette a hét vezér felsorolása során és a "kende" szót külön névnek tekintve, "Álmos, Előd, Kundu, Ond stb." felsorolást ad, hogy a hét vezér kijöjjön, és ezzel roppant sok fejtörést okozott a későbbi történelemkutatásnak. Anonymus ugyanis kihagyta a felsorolásból Árpádot úgy okoskodva, hogy ha Álmos az első vezér nem tarthatik közéjük, Árpád, aki Álmosnak az utóda volt,

tehát vagy Álmos, vagy Árpád, ennél fogva - okoskodása szerint az ősgesta írója "elírta" a szöveget - az egyiket ki kell hagyni. Mivel azonban Árpádot kihagyta, csak hat vezér maradt, tehát az a bizonyos "Kende" szó nyilván egy név kell hogy legyen, hogy kijöjjön a hét, hiszen hét törzs volt felsorolva.

Anonymus azonban 300 évvel a honfoglalás után már csak külföldi, egyházi nevelése és műveltsége következtében sem ismerte az egykori őstörök törzsszövetségek szerkezetét, és ezt, sajnos, történészeink is elfelejtették tanulmányozni, vagy ha nem, egészen feltűnő dolgokat nem vettek észre. Nem figyelték meg pl. hogy a törzsek felsorolásában (Nyék, Megyer, Kürt,- Gyarmat, Tarján, Jeneu, Kéri, Keszi) egy tisztán felismerhető stratégiai rend van. Nem figyelték meg, hogy bár a vezető törzs, a főtörzs kétségtelenül a "Megyer", a felsorolásban mégis a "Nyék" törzs van elől, mely szó "határórt", előőrsöt, elővédet jelent és ennek a vezére a törzsszövetségben a "horoka" vagyis a hadseregparancsnok. Az elővéd után a főtörzs, a fejedelmi, a törzsszövetség magját és irányítóját jelentő törzs következik. Ezt a két termelő, "ellátmányozó" törzs követi, a Kürt- Gyarmat (a kürt torlaszt, hótorlaszt, hó eltakarítást, a "gyarmat" "fáradhatatlant", "termelőt" jelent) és a Tarján (amelynek jelentése "kovács", "kovács-király"). Utánuk jön az ellátmányozást, hadszervezeti közigazgatást s a hadiállapot egyéb különböző feladatait ellátó "hadbiztos" törzs, a Jenő (Jenő annyit jelent, mint "tanácsadó", "közigazgató", ma azt mondanánk "minisztérium"), és az után az öt törzs után jön az utóvéd biztosítása a "Kéri" törzs, (amely szó "maradékot", "tartalékot" jelent) és a tulajdonképpeni utóvéd, egy erős törzs a Keszi (amely szó azt jelenti "hatalmas"), melynek irányítása igen fontos, felelősségteljes hivatal s azt látja el az utóvéd parancsnok, a gyula.

Törzseinknek a Kárpát-térben való letelepülési rendjéről tisztán leolvasható mindez. Ez volt a menetsorrend is s az ősgesta - és a kompilációk is - ezt a sorrendet közlik pontos egymásutánban. Nos, az "elővédparancsnok", a "horoka" fontos - előnyomuló hadjárat esetén kétszeresen fontos - pozícióját a Nyék törzs élén Árpád töltötte be, ő volt a törzsszövetség horkája, s a fejedelem Álmos volt. Ha így vetjük össze a törzsek felsorolását és a vezérek felsorolását, az eddigi zavar egyszerre eltűnik s a két felsorolás csodálatosan kiigazodik. Nyék (Árpád), Megyer (Álmos), Kürt- Gyarmat (Előd kende), Tarján (Ond), Jenő (Tas), Kéri (Huba), Keszi (Tétény v. Töhötöm). A horoka Árpád, a fejedelem Álmos, a gyula Töhötöm. Álmos halála után (amikor a honfoglalás már folyt (895)- a fejedelem Árpád lesz, Álmos fia, és a horoka posztját Levente, Árpád legidősebb fia veszi át. Ő vezeti a balkáni bolgár hadjáratot, ahol 895-ben elesik, s Nyék törzse parancsnokságát a horoka méltóságot az öröklés rendjén majd 905-ben időközben felnőtt fia Kál veszi át, akitől majd fia, Vérbulcsu fogja átvenni. (A Dunántúl megszállása és a Nyék-törzs Dunántúlra való áttelepülése 906-ban történik.)

Visszatérve Álmos dédapjához, akit gestáink "Csabának" neveznek a fentiek előadása után talán kézenfekvő, hogy személyneve a kompilációk során kallódhatott el, úgy, ahogyan az Anonymus által okozott zavar is előállt. Ez a Csaba ez már koraközépkori történetünkben egy harmadik Csaba - szintén "legkisebbik fiú" volt a családban, aki számításom szerint Kr.u. 740 körül születhetett (Álmos gestáink adata szerint 819-ben született. Mivel az Emese-monda értesítése szerint sokáig váratott magára, Ügek születési idejét nem minden alap nélkül tehetem 780 körüli időpontra, amelyből visszaszámítva Edemen születési ideje 760 körüli hozzávetőleges idő és ez apja vélhető születési idejét 740 körüli időre, valamikor 735 és 745 közötti időpontra teszi. A dátum azért lényeges történelem-kutatásunk szempontjából, mert 760 körül korformáló változások történtek a Kaukázustól délre eső térben. Harun- al-Rasidnak a legendás kalifának a kora ez, amikor az arab birodalom a Káspi- tóig terjeszkedik és az addigi Damaszkusz székhely keletebbre, Bagdadba kerül (a nyugati rész pedig

Keuzakad és a pireneusi félszigeten Kordova székhellyel megalakul a Nyugati Arab Birodalom).

Khovarezm ekkoriban kerül arab kézre és azok a khovarezmi családok, akiknek az uralom változástól félnivalójuk van emigrálnak, s az egyetlen lehetséges menekülési irány észak, a Kaukázus felé, Szabíriába. Így kerül össze az előkelő khovarezmi perzsa leány a Megyer törzs fejének legfiatalabb fiával s amikor az arab katonai zaklatások észak felé is egyre elviselhetetlenebbekké válnak, így indul el a szabírság egy része a Kur (Cyrus) folyórendszer Káspi- vidéki régiójából a Kur- völgy vonalát nyugatnak követve, majd a Fekete-tengerbe folyó Prien folyó völgyvonulatán továbbhaladva az Azov- Dontorkolat- Dnyepertorkolat vidékére, Meotiszba, az arab invázió idején Kr.u. 760 körül. A tér, "Dentumagyararia" (Dontövi Magyarország, az akkor már 80 éve fennálló Kazár birodalom nyugati szélén van, tőle északra, a Don és Dnyeper között területnek el a kazár főhatóság alá került onogurok szállásföldjei, akik a kazár király által kinevezett "kende" parancsnoksága alatt nyugati határőrfeladatot látnak el és földjüket egy félszázaddal később 810 körül egy Lebed nevű kendéjükről, Lebédiának fogják nevezni. Mikor aztán 880 körül a besenyő előnyomulás bekövetkezik (akkor már Csaba- Edemen- Ügek után Álmos a szabir "Dentu- Magyararia" fejedelme), a szabir törzsszövetségnek, őseinknek, fele Konstantinos Porphyrogenitos közlése szerint "Perzsisbe (Perzsiába) tér vissza", másik fele pedig, néhány lebédiai onogur törzset felvéve nyugat felé indul a mi meggyalázott, de tizenegy évszázados országunkba, ahol székely- bolgár és avar rokonok várják őket. Íme, a zavarosnak és ellentmondónak látszó magyar és külföldi kútfőanyag dzsungelében itt a mindenre megfelelő, fogaskerékként egymásba kapcsolódó logikájú, egy pontba összefutó megoldása őstörténetünknek.

Íme a "kétféle nyelvet beszélő honfoglaló magyarságra", meotiszi mondáinkra, Zaporog (Szabir-Ügek), Kiev (Köül alapítására (v.ö. Vernadsky "History of Ancient Russia" c könyvének idevonatkozó orosz forrású adatait Kiev "Magyarszállás", "Álmosudvar" stb nevű ősi városrészeiről, stb.), perzsa-szaszanida díszítőelemeinkre, a Konstantinápolyt járó árpád-kori magyar követek Konstantinos Porphyrogenitos által feljegyzett ama mondására, amely szerint "őseinket valaha erős szabirnak (sabartoi asphaloi) nevezték, Csaba "khovarezmből való perzsa feleségére" itt az egyszerű magyarázat. Szinte már csodálatos, hogy a "finn-ugor nyelvészettel" vadházasságra lépett történettudományunk a Kur- menti Maghiar nevű város, a Kuma menti Madzsar nevű tisztos város romjait, Zaporogot, Kievet, mondáinkat, szkíta néptudatunkat, díszítőelemeinket, lovas- török megjelenésünket, leleteinket pillantásra alig méltatva, Anonymus, Kézai, Kálti, Thuróczy gestáit, mint nem megbízhatókat félrelökve, Lukácsyt, Horvátot, Bendefyt és másokat "ábrándos történészeknek" lemosolyogva és ezer egyre hangosabban üvöltő egyéb magyar és külföldi adalékot semmibe sem véve, konokul és összevágott szájjal és csak azért is a vogulok-osztyákok szegényes vidékére teszik népünk bölcsőjét, meghamisítva őstörténetünket csak azért, mert hímes-selymes, csatos-kardos, és még a Krisztust megelőző időkből a történelembe belelovagoló őseink a Kárpát-térbe néhány törzsnyi fél-finnugor onogurt is hoztak magukkal s ezeknek az eredete jobban konveniált a Habsburg-osztrák kolonizátor-utódok önérzetének, mint a mi igazi, egyenes ági leszármazásunk szuperioritása.

Mondjuk ki már végre, hogy népünk a szabirok nyugatra szakadt s oda onogur elemeket is magával hozott része, őshazája a Kaukázustól délre elterülő Káspi- régió, a szumir- turáni népek nagy rezervoárja s ez a tény minket nyelvünkön kívül földrajzilag is, történelmileg is egyenes vonalon köt össze a szumir néppel Bobula Ida naivan rajongó romantikus és kalandos "menekülő mágusai" nélkül is, és bizonyítsuk be letagadhatatlanul és cáfolhatatlanul, hogy nyelvünknek 6000 éves szumir "gyökei" vannak, ilyen "gyök" a vogulokhoz is, meg a

többiekhez is a szumirból kerültek és hogy nyelvünk "kétharmad részben finn-ugor" alapanyaga egyszerűen szumir alapanyag, amely ugyan minden nyelvben lehet, de a kerek világon egyetlen egy nyelvben, még az u.n. "finn-ugor" nyelvekben sem akkora mindent elárasztó túlnyomósággal, mint a Kárpát-medencébe ömlött szabirban, amely 11 évszázada magyarnak nevezi önmagát.

Visszatérve az oly sokat mondó "csaba" szóhoz és a nyelvészethez, a jelek szerint "csaba" olyan családokban volt, ahol három fiú volt s fiú volt az utolsó gyermek. A báty, nén, öccs szavak analógiájából következően, amely szavakat a családon belül általában birtokos ragokkal használtak (bátyám, nénéd, öccse stb.) a szó alakja valószínűen "csab" lehetett, mint ahogy a báty töve is báty, nem bátya, s így a szó eredete és értelme még szemléletesebb s talán rájöttünk a gyulához, a jenőhöz, a bélához, a zsolthoz hasonlóan a Csaba eredetére is.

(Együttvéve a fonetikai variánsok nélkül 23 szumir "gyökszó", 125 önálló (nem képzett) magyar származék. Az összevetés egyáltalán nem teljes, a szavakat L.A. Waddel "Sumer-Aryan Dictionary" jából vettem, amely szintén nem teljes, csak az "árja rokonságot" bizonyító szavakat tartalmazza. Az olvasó láthatja ezekről a szavakról, mint "árja bizonyítékokról", hogy mennyire árja nyelv a szumir.)

Szumir ba, bi Szófejtése: fele vminek, "és" kötőszó, kicsi, csepp
Magyar fél (vminek a fele), ví-z, felez, válik, pici, pirinyó, pá, pá-pá, baba, bábu
Szumir bad, bat, batu Szófejtése: 1. bot, jogar, 2. üt, pusztít, öl, 3. halál, sors, végzet, 4. menekül, utat tör, 5. tál étel
Magyar 1. bot, 2. vad, vét, véd, vád 3. bágy-ad, bátor, gebed(?),
láb-bad (?), 4. fut, pata, szaBADuI, vitéz, 5. bogyó, begy, ePED

Szumir ban Szófejtése: csecsemő, gyenge, fogantat, ápol, táplál Magyar banya, (dajka);
vannyadt, fonnyadt, penye, női nemi szerv, meny, tik-mony (tojás); bánik, bendő
Szumir bar, bir, pir Szófejtése: tűz, fény, égni
Magyar piros, pirul, forró, virul, barna, párol (A szumir "bar" többi származékait lásd a tanulmányban)

Szumir bal; képírása bunkósbót, vagy orsó) Szófejtése: orsó, bot, sodor, fordul, csavar
Magyar pólya, fonál (?), bél, bála
Szumir bal (képírása ij és nyíl) Szófejtése: feszít, kiönt, rövid idő, híz (a szófejtés kérdéses)
Magyar pillanat, pillant, villan, villám
Szumir bal (képi ij és nyit) Szófejtése: 1. erő, érték, erős, bátor, 2. ellenséges, rossz, pusztít, 3. ordít, káromkodik
Magyar 1. váll, vállal, velő, választ, felel, felesel, 2. baljós, baleset, balszerencse, balsors, balog, tomBOL, romBOL, (dúl-fül; 3. kiaBÁL (?) vall (v.ö. szumirban "balag" megfogadni valamit)
Szumir bid, bit, bi Szófejtése: hajlék, ház, templom, lakás
Magyar fed, fedél, pitar, (pitvar), bódé, budi
Szumir bil, pil, bi Szófejtése: láng, forr, ég, tűz, (képírásban lángoló fadarab, talán fáklya)
Magyar világít, világos, villa, föl, fő, hő, hül, pillog

Szumir bugin Szófejtése: zsák, zacskó, tömlő, tavacska, vizesgödör
Magyar bugyor, buggy, butykos, bugyog, putyinkás (Borsod megyében a kepeének arató csoportnak) az a tagja, akinek egyetlen feladata a vízről való gondoskodás, vízfordítás), bútor
Szumir bal Szófejtése: fűj (szél), ráz, reszket

Magyar fűj, billeg, himBÁL, pille, pehely
Szumir bur, bu Szófejtése: égi, izzik
Magyar parázs, pörzsöl, pörköl, pörcc, pörkölt, vörös, virrad, forró
Szumir bur, bura Szófejtése: fúrni, feltárni, felvágni
Magyar fúr, fúró, fertőz
Szumir bur Szófejtése: áradat Magyar Fertő-tó
Szumir bur, bu, bura Szófejtése: hernyó, sárkány. giliszta
Magyar féreg (pondró)
Szumir bur, vur Szófejtése: fül, hallás, figyel, bölcsesség
Magyar bíró, bírál
Szumir bur, bunu, pur, puru Szófejtése: pap-király, teokrata, államfő
Magyar bíró, börtön, parancsol, pör

Szumir bur, buru Szófejtése: ásni (üreget)
Magyar barázda, forgat (földet) forgó (szántásnál; farag, porhanyó (együttvéve, variánsok nélkül 25 B- betűs szumir gyökszó és 98 önálló nem képzett magyar származék. A szószedet messzi van attól, hogy teljes legyen. A szavak a már említett árja szótárból valók és nyilván a "legárjább" szavak.)
Szumir da, du Szófejtése: 1. ajándék, adó, 2. tesz, végrehajt, teljesít; 3. épít, emel támaszt, helyez, növel
Magyar 1. tele, ad, adó; 2. tesz; 3. tető. dúc. dug. Támaszt
Szumir da, du, ta Szófejtése: beszél; szaval, szónokol, elmond valamit
Magyar dadog, dalol, dúdol, tagad, tud, gyónik
Szumir da, ta, de Szófejtés szerint végződés a szumirban 1. felfokozás, 2. cselekedtetés, 3. helyhatározás,
4. ablatívusz kifejezésére. Hogy helyes-e ez a szófejtés, nem ellenőrizhettem, de ha igen, ez a két nyelv közeli rokonságának újabb döntő erejű bizonyítéka.
Magyar 1. -ta -te a felfokozás ragja (v.ö. sokkal-ta, kétszer-te)
2. -tat -tet, -at -et a cselekedtetés ragja (csinál- tat, végeztet, vár- at, kér- et) 3. -t -tt régies helyhatározó ragok (hely-t, helyű-tt, Kolozsvár-t, oldalvás-t, hasmán-t, hanya-tt, és ha a fenti egyezés megáll, dr. Bobula Ida "kinad- hanyatt" szófejtése nem véletlen egyezés), sőt ide utalnak az ide, oda, itt, ott helyhatározó szók is. 4. -tól (ablatívusz rag) és "által" ablatívuszt felölelő névutó

Szumir da, ta Szófejtése: (képírása is) jobb kéz, helyez, megtesz valamit.
Magyar tesz; gya-lul, gyá-rt, gya-korol, gya-log, gyá-r, gya-kori, gyu-jt, gyé-r, já-r kerék-jártó, szíj-jártó, stb. (d-gy megfelelés).
Szumir dab, tab Szófejtése: kettő, iker
Magyar több (felhívom az olvasó figyelmét, hogy ez önálló szó "sok" szavunk rendhagyó fokozású középfoka és ez nem kevesebbet jelent, mint azt, hogy fokozásunk -bb ragja is szumir eredetű!)
Szumir dab, dib, tab Szófejtése: kunyhó, szárnyék, sátor, sátorverés
Magyar tábor, díb-dáb, (rögtönzött, tákolt)
Szumir dab, tab, díb, tap Szófejtése: ömlik, önt, eltöm, gátol, bezár
Magyar (meg)csapol, (be)tapaszt, tapad, teper, töm (b-m), tömít
Szumir dag Szófejtése: szerint fényes, csillogó, fény volna a jelentése, ezt azonban kétségbe vonom, mert a képírásjel egy kelő Nap. Én ehhez vettem magyar származékokat.
Magyar regg, regg-el, ra-gyog (a szó második tagja, az első ugyanis a ra a nap szó szumir

megfelelője) (azt hiszem a szó pontosan "radag" ami szumirul pontosan ezt jelenti "kelő Nap")

Szumir dag, tak Szófejtése: szétterjed, borít,

Magyar takar, gyékény (padlón)

Szumir dag, tak, tag Szófejtése: (képírási jel után) úgy van jelölve, mint "kő" , de ez szerintem téves, Mezopotámiában nem volt kő. Az egész építkezés téglá.

Magyar téglá, dagaszt (sarat, téglának), tákol, tágas (belső tér), rag rag-aszt, rög, rak

Szumir dag, tag, tak Szófejtése: tör (bizonyára a "Bagger" kedvéért), seb, harcol, üt; erőszakkal elvesz, zsákmány, lemészárol

Magyar dag-anat, dug (zsákba), (el)rag-ad, zsák, zsák-mány, csákány, tag-ló, taglóz

Szumir dal, tal, til Szófejtése: messze, kinyúlik, magas (?)

Magyar tul, -tól -től

Szumir dam Szófejtése: házaspár (férj, feleség)

Magyar gyám

Szumir Bar, tar Szófejtése: felvág, tép, seb, feltár, kitar

Magyar tár(ul), (fel)tár, túr

Szumir Bar, tar, dara Szófejtése: redő, tarka ruha, ruha, szín

Magyar tarka

Szumir dar, dir, tar, dur Szófejtése: föld, ország, terület Magyar tér, terület, táru, terül, tart

Szumir dar, dir, tar Szófejtése: bezár, becsuk, ajtó

Magyar zár

Szumir dar Szófejtése: magas, gögös, mágnás, nagyúr, fölöttes

Magyar zsarnok

Szumir dar, tar Szófejtése: halad, egy irányba megy, homlok, nemes

Magyar tart (valamerre), zarándok

Szumir Dara, daru Szófejtése: kötelék, csapat, tömeg, raj, húzóháló (képírása egy csomó valami, hálószerű bordázaton; quasi rácsozaton belül)

Magyar tár, tárol, tartalék, daru (emelő)

Szumir dara, diri, dirig, dur Szófejtése: homály, körülvesz, nyom, rémület,

Magyar tör, sűrű, nyereg, szűr, szorul, szorongás, szerte

Szumir dana, duria, daur, taur Szófejtése: időtartam, elvisel, örökké

Magyar tűr, türelem, tart (valameddig), kitart (valami mellett)

Szumir de Szófejtése: 1. önt, öntöz, kiönt, 2. elmozdít

Magyar dől (ki), dézsa, zúdul, zuhog, zuhatag; taszít, tol, tesz (valahová)

Szumir de, di Szófejtése: dicső, ragyogó, ragyog, fénylik

Magyar dics, dicsér, tű, tűz (nap); tündöklük, gyönyörű, dísz

Szumir de, di Szófejtése: hőség, kohó, kovácsol

Magyar tűz, gyúl, gyújt

Szumir duzzudu Szófejtése: (Prince) teletöm, megtölt

Magyar duzzad

(Együttvéve, variánsok nélkül, 32 D-betűs szumir gyökszó és 106 önálló, nem-képzett magyar származékszó. A szószedet nem teljes, és a már említett szótárból való, kivéve a duzzudu szót, amely Prince kiváló művéből származik)

Szumir csúcs, csucu Szófejtése: (képírása is) "torony hegye" (sus) Magyar csúcs, csöcs

Szumir csucs Szófejtése: "hatvan", a szumir számkör legmagasabb száma. Prince ortográfiája szerint "sus"

Magyar száz

Szumir csár Szófejtése: mocsár, rét, kert (ortográfiája sar)
Magyar sár, mocsár
Szumir es Szófejtése: sok, kettős, ismételni
Magyar és, is, esent(székely), esmeg, ismét
Szumir esszo Szófejtése: Ő (harmadik sz. személynévmás), az
Magyar ez, az (mutatónévmás)

Szumir etil Szófejtése: uralkodó, király (akkádban etillu)
Magyar Atilla (ómagyarban folyó)
Szumir fil, pil, bil, pi Szófejtése: láng, fúj, fújtat
Magyar fúj, fú, fújtat
Szumir gar Szófejtése: lisztes étel, kása
Magyar dara (gabu = kebel, tele van)
Szumir gu, gud Szófejtése: ökör
Magyar ökör, gulya, göböly
Szumir hud, ud Szófejtése: hold
Magyar hold, hud, hugy (ómagyarban előbb hold, majd csillag jelentéssel, Ud-nap a Hold szent napja lehetett s ebből lett az ünnep és ebből lett a hónap is.)

Szumir kubatu Szófejtése: (Prince) "garment", tehát ruhadarab
Magyar kabát (Az egyezés gyanús volt, mint a duzzudu-nál is, de az egyetemi könyvtárban megtaláltam Prince kitűnő munkáját és az is igazolta ezeket a feltűnő egyezéseket)
Szumir in Szófejtése: (és képírása, amely magas téglá épületet ábrázol) "tégla ház, fal, kemény. A szófejtést kétségbevonom. A kép valószínűen kémény. Waddell egyébként a "tégla ház"-ból kiindulva ezt a szumir gyökszót az angol "inn-nel rokonítja, abból kiindulva, hogy az is "tégla ház".
Magyar kémÉNY, kemÉNY, KemENCE, kenyér, önt (formába), ón (a német szó is KamIN. Mindenesetre a szófejtése kétséges.
Szumir izi, asszi Szófejtése: tűz, parázs
Magyar tűz, izzik, izzad, szikra, parÁZS
Szumir kha, ku, kua Szófejtése: 1. hal, 2. naplemente, 3. teljes, bőség, nagy, tökéletes
Magyar 1. hal, 2. alkony, konyul, kókad, hanyatt, hanyatlik, huny, hunyorog 3. kövér, köből, körül, káva, kád, kút, kupa, guba, guta
Szumir ma Szófejtése: alkot, létesít, emel (épületet)
Magyar magas, íme, emel

Szumir máe, -mu Szófejtése: én, enyém
Magyar -m birtokos személyrag (v.ö. enyé-m, könyve-m stb.)
Szumir me Szófejtése: 1. lenni (ige) 2. nagy víz, tenger, tó
Magyar 1. -m (első személyű igerag (pl. váro-m, kére-m), 2. mély, merül, hullám
Szumir mu Szófejtése: rév
Magyar - (megfelelője úgy látszik nincs, viszont Prince szerint két különböző értelmű "mu" van szumirban, az egyik első személy a másik általános értelmű, minden személyben előfordulhat hogy ez a mi "mi" többes névmásunk megfelelője volna-e, nem tudom)
Szumir mar, amar Szófejtése: utód (állaté), kölyök, leszármazott
Magyar borjú, bárány, barom, birka, marha (szumirban mar-gud, amar-gud, annyi, mint borju, mar-udu annyi mint bárány (udu - ürü) stb)
Szumir na Szófejtése: ne tiltószó (Prince)
Szumir nam Szófejtése: nem tagadószó. Prince szerint mind a kettő negatív hatású, tiltó és tagadó prefix, de mi tudjuk, hogy nem az. Prince benyomása onnan ered, hogy ez a két szó

mindig közvetlenül az ige előtt áll (mint a magyarban is) és innen gondolják előragnak. Princének feltűnt, hogy ez a két "prefix" a ragozás iránt érzéketlen, minden személyre és számra vonatkozólag, mint a magyar alkalmazásban is. A szumir ne, nam rokonsága a magyar ne, nem -mel vitathatatlan.

Szumir ni Szófejtése: tágul, nagyobbodik, fokozódik

Magyar nő, nagy, -nál -nél (összehasonlító, fokozó rag) (szumirban pl. ni -in idősebb, hatalmasabb asszonyt jelent.)

Szumir pad Utánanézttem Bobula Ida "pad- kiválasztott" magyarításának a rendkívül megbízható ékírászakértő, orientalista; szumirológus Prince-nél. Az ő szófejtése szerint "pad" 1. étel, tányér, 2. vezényel, irányít. Fonetikai és tartalmi rokonságot ezzel a szumir gyöksszóval a magyarban nem találtam.

Szumir pir, piur Szófejtése: fenék, alapterület, padló, padozat.

Magyar fér, hiu (padlás)

Szumir re Szófejtése: szerint helyhatározót jelent "hova" értelemben.

Magyar -ra -reg (8) (hova értelemben, v.ö. Budapestre, Miskolcra)

Szumir ra Szófejtése: (képírásban is) nap, fény

Magyar ra-gyog, réz, aRAny

Szumir ra Szófejtése: 1. sétál, halad, közeledik, 2. ragad markol, 3. lakik, lefektet, helyez, 4. zúz, sebez, felszakít, utat tör Magyar 1. -ra -re, 2. ragad, rag, 3. rak, rá, 4. reped, ropog, roppant

Szumir ri, di Szófejtése: 1. repül (cselekményként), 2. tűnődik, töpreng, gondolkodik, nyugtalan

Magyar 1. repül, ringó, rigó, ráró, 2. révül (a "ré" pogánykorunkban egy transzszzerű állapotot jelentett, ré-ül, révül, annyit jelentett, hogy egy másik világban jár), révedezik, rémlik, rém, rév, (túlsó partra visz át), régi, rege, regős, rejt, rejtelem, v.ö. "haj regő rejtem...", dilinós (akinek valami bogara van, nem normális), dali, dalia (egykor örültet, megszállottat jelentett, aki mint valami örült rohant az ellenségre (v.ö. Orlando Furioso), düh

Szumir ri, rig, di, dig Szófejtése: 1. elragad, erőszakkal birtokba vesz, rabol, 2. öröl, darál, csépel

Magyar 1. ragadozó, elragad, rabol, ara (elrabolt leány), rimánkodik, rima (eredetileg nemi erőszakoskodás áldozata), 2. öröl, darál, dara, szűr, hadar, (a cséplés mozgása, "cséphadarás")

(8) A -ra -re földrajzi értelemben vett alkalmazása nyelvünk mély rejtélye, amit e sorok legnagyobb kincsét, csodálatos anyanyelvét imádó írója sok évtizedes töprengése után sem tudott eddig megoldani. Miért van az, hogy Pestre, Miskolcra, Kassára, Szegedre, Pécsre, Kolozsvárra, Ceglédre, Szolnokra, Aradra, Munkácsra utazunk, de viszont Egerbe, Pozsonyba, Szebenbe, Veszprémbe, Debrecenbe, Jászberénybe, Győrbe, Sopronba indulunk, és hogy van az, hogy ezt az íratlan szabályt soha senki át nem hágja a magyar anyanyelvű 13 millió ember közül? Mi az, ami ezt a megkülönböztetést szabályozza? Ősrégi szülőfalum neve Vatta. A körülötte fekvő falvak nevei: Ernőd, Ábrány, Nyárád, Sály, Daróc, Harsány, Aranyos, Gelej, Papi, Igrici. Az olvasó talán soha nem hallott róluk, talán soha sem ragozta őket, mégis a fenti esetben teszi őket, a fülébe ugyanúgy fog, ugyanazon szabályszerűség belecsengeni, mint ahogy én sem hallottam soha másként szülővidékemen, mint Vattára, Ernődre, Darócra, Aranyosra, Gelejre, de Ábrányba, Harsányba, Papiba, Sályba, Igricbe. Ugye, hogy a magyarul jól beszélő olvasó is így osztályozza őket? Honnan? Miért vagyok Pesten, Miskolcon, de Pozsonyban, Aradon, Győrben? Szabálya nincs. Nem osztályozza a név végződése, hangzása, nem szabályozza történelmi gyakorlat, vagy tartalmi utasítás, mindegy, hogy a város az Alföldön van, vagy a Kárpátokban, nem számít, hogy

magánhangzó-e a vége, vagy mássalhangzó, az Eger végződéshez -re lenne a nyelvi gyakorlat, mégis Eger-be megyünk, a Szob végződéshez -ba lenne a logikus, és mégis Szobra jártunk csónakázni. Mi ez? Szumir örökség?

Szumir sa, sasa Szófejtése: összegyűlni, csatlakozni, rendeződni Magyar sereg, sereglenni (a szumir-magyar szórokonság annyival bizonyosabb, hogy a "sa" gyökből képzett "saag", "sagga" szumirban támadni, rohamozni, ellenállni)

Szumir szaa, szab Szófejtése: 1. szív, 2. vminek a közepe

Magyar szív, közép, szoba, küszöb

Szumir szir Szófejtése: sárkány, hernyó, kígyó

Magyar sárkány, szörny, szörnyű, elszörnyed, szárny, boszorkány, szurok (talán innen van a "szurkol" kifejezés), zord

Szumir szita Szófejtése: 1. vízlefolyó nyílás, vízáramlás, lecsurgás,

2. vízmerítő edény, mérni, számolni

Magyar szita, szét

Szumir szu Szófejtése: 1. vonul, megy, 2. önt, kiönt, fecskendez, 3. hús, test, 4. ajak, száj, 5. szakáll, 6. egy bizonyos fognak a neve

Magyar 1. szél (e) vminek, szekér(?), 2. zúdít, zuhog, zuhatag, szór, 3. szúr, híz, 4. száj, 5. szőr, szakáll, 6. szemfog(?)

Szumir a Szófejtése: jön, megy

Magyar üget

Szumir zae, -zu Szófejtése: te (második személy) Magyar -sz (második személy igerag)

Szumir zi-ib, zib Szófejtése: 1. sors, végzet, ábrándoz, 2. szürkül, szürkült, alkony, félhomály, 3. térd

Magyar zsibbad

Szumir uz Szófejtése: nőstény kecske

Magyar üzekedik

(Együttvéve, variánsok nélkül, 44 szumir gyökszó és 144 nem képzett magyar származékszó. Ezeket a szavakat Prince kitűnő munkájából, egyetlen félóra alatt, futtából szedtem ki taláalomra itt ott belelapozva. Ezeknek a szófejtése alapos, kifogástalan. A műben mindenütt meg van adva az ékírási jel, és a képírási alapjel is amelyből származik, sőt a szó különböző jelentéseinek genealógiája is, abban az egymásutánban, ahogy az ékírási jel az egyes jelentések ékírási jeleiből összetevődött. Külön meg vannak jelölve azok a szavak, amelyek szemita nyelvből vett kölcsönszavak a késői szumir korból. Sajnos erre a munkára későn bukkantam rá.)

A fentiekben adott, ismétlem, nagyon-nagyon hiányos és minden magyar értelmező és nyelvtörténeti szótár nélkül, kizárólag saját magyar szókincsemre támaszkodva készített összehasonlító szójegyzéket azzal a szilárd meggyőződéssel ajánlom nyelvészeink figyelmébe, hogy ők ezek közül a származtatások közül nemcsak hogy keveset fognak helytelennek és alaptalannak találni, hanem ellenkezőleg, ezeket a származékokat még hatalmas magyar szómennyiséggel, főleg elavult és tájszavakkal lesznek képesek kiegészíteni.

Különösen fontos és szükséges volna annak a pontos megállapítása, hogy a szumirból származó magyar szószármazékok mennyiségéből mekkora hányad van meg a finn-ugor nyelvekben is, illetőleg mekkora hányad van meg az őstörök (ogur) nyelvekben is. Szókincsünk és nyelvszerkezetünk "finnugor" mennyiségéből ugyanis az a hányad, amelyről a szumir eredet kimutatható, egyszerűen nem "finnugor", hanem szumir, hiszen ez

kimutathatóan régibb nyelvi alap, mint a "finnugor", és ha szókincsünk és nyelvszerkezetünk közelebb áll a szumirhoz, mint a "finnugor" nyelveké, nem vagyunk "finnugor" nép. A "honfoglaló" törzsek közül három egyébként is biztosan szabir (Megyer, Tarján, Gyarmat), sőt valószínűleg az a Jenő is. A Kürt-törzs a jelek szerint kők-türk maradvány, amely a Gyarmat törzshöz csatlakozott, és csak azokhoz a "dentu- magyarai" törzsekhez csatlakozott három "lebediai" törzs, a Nyék, a Kéri és a Keszi onogurok, vagyis - részben legalább - "finnugorok". A Kaukázus alatti Káspi-vidék fehér-hun - avar - kazár - szabir - kun néprezervoárjából származó szabírság földrajzi és történelmi kapcsolata a szumirokkal logikus és meggyőző (9)

És szabir származásunknál fogva logikus és meggyőző a mienk is. A szumir-magyar nyelvrokonság fokának és mértékének pontos megállapítása most már halaszthatatlan, mert őstörténetünket illetően addig, amíg ez meg nem történik, moccanni sem tudunk és moccannunk sem szabad...

(9). Csak éppen felvetem, hogy a sokat vitatott kazár-zsidó viszonyosságnak vajon nem az-e a történelmi gyökere, hogy az ugyancsak a fenti régióból származó, szintén szumir eredetű és szintén szumir nyelvészarmazékot beszélő kazárság rituális (egyházi) nyelve ugyanaz a "késői-szumir" nyelv volt, amit a szemita népek is rituális nyelvként használtak, ugyanúgy, mint a katolikus egyház ma a latint? Hogy az arab előnyomulás elől menekülő perzsiai zsidók éppen a kazároknál és olyan feltűnően nagy számban, szinte koncentrállódva telepedtek le, aligha lehet véletlen. Mindenesetre az első kazár király, aki zsidó hitre tér és zsidó nevet vesz fel (I. Dávid), Harun-al-Rasidnak és Álmos fejedelem dédapjának, a 6. sz. lábjegyzetben megtárgyalt Csabának a kortársa volt, aki ebben az időben érkezett meg szabirjaival Meotiszba, amit régi gestáink Dentu-Magyaraiának neveznek... 63- 65

B. Függelék

Prince többször említett kitűnő könyvének nyelvtani bevezetésében megemlíti a szumir igehasználat tárgyalásánál valamit, ami komoly tanulmányozást érdemelne. A munka, sajnos, csak már akkor került a kezembe, mikor jelen tanulmány már elkészült s így az alább következőkre már csak függelék formájában tudom felhívni a figyelmet.

Prince megállapítása szerint a szumir igék a sokféle ragon kívül (amelyeket ő "suffixeknek" és "infixeknek" (véragoknak és belragoknak) nevez, viselhetnek előragokat (prefixeket), vagy ahogyan mi nevezzük őket igekötőket is. Ilyen igekötő van a szumirban négy, és ezek a "ki-", a "lu-", a "sza-" és a "nam-". Az első annyit jelent, hogy "hely", a második "ember", a harmadik "valami", a negyedik pedig "sors". (A "ki" természetesen, nem úgy mint a magyarban, bármilyen vonatkozásban, vagyis általában jelent "hely"-et.)

Az első, ami mindebben megragadja a figyelmet az, hogy a magyarban, az egyetlen "meg"-et kivéve, amely "befejezett"-et jelent, az igekötők kizárólag "hely"- igekötők. (be,- ki,- le,- fel,- el,- rá,- át,- túl,- szét, stb.), vagyis a szumir "ki" örökösei, tehát "lu", "sza", "nam", származékok nincsenek nyelvünkben.

Ha aztán az ember eltűnődik ezen a jelenségen, a másik ami megragadja a figyelmet a "lu-". Nyelvünknek van egy - ma már csonka - eszköze az "ember"-re irányuló cselekvés tranzitív kifejezésére. Csonka, mert ma már csak a második személyre irányuló cselekvés esetében van meg és az az "l" a mi egyedülálló eszközünk a cselekvés tárgyának az igébe való

beleolvasztására, olyankor, ha a cselekvés tárgya "ember". Vár-l-ak, üt-l-ek t. i. "téged" . Ez csak második személyben van ma már meg, az első és a harmadik személyt illetőleg sajnos, ma már nincs meg, pedig valaha meg kellett lennie. Ennek a rejtélye, de roppant kifejezőerejű "l"- nek a szumir őseit én valahogyan ebben a "lu"-ban érzem, nemcsak azért, mert a fonetikai és a tartalmi egyezés egyedülálló, hanem azért is, mert a cselekvés tárgyának az igébe való beleolvasztása maga is egyedülálló tünet a kultúrnyelvek világában. Kár, hogy első és harmadik személyű párja már hiányzik.

(Most végezzen az olvasó velem egy kis nyelvi kísérletet. Tegyük fel, hogy a cselekvés tárgya én vagyok és az "én" betűjele "-m-" (engem), ugyanúgy, mint ahogy a "Téged" betűjele ragozásunkban az "-l-". Ha ezt így vesszük fel, akkor a (vár-l-ak) analógiájára az első személyű forma így hangzanék "vár-m-asz" , vagyis "várlak" én várok téged "vármasz" te vársz engem. Az ötlet lehet, hogy groteszk, de a forma valahogyan nem is cseng idegenül és szokatlanul. Mintha egykoron így beszéltünk volna...) Nos, ez van a szumir "lu-" prefixszel, vagy infixszel a 3. személyben kifejezve. Az "ember"-re irányuló cselekvés.

A vizsgálódásban továbbhaladva a "nam-" (sors) megfelelőjét én valahogyan, mintha a mi -na (-ne) feltételes módragunkban érezném,

Elvégre a cselekvés "sorsá"-ra való utalás, a cselekvésnek a sorstól való függővé tétele, bizonyos feltételekhez való kötése ebben a -na- ban határozottan benne van. A mi -na ne feltételes módragunk nem u.n. "konjunktívusz", vagy "szubjunktívusz", ezek a mi ragjaink sokkal inkább a latin -ne kérdő suffix-ben csengnek vissza (scis-ne latine?), ami talán a szumir "nam-" idegenbe szakadt árva utóda.

Maradna még a "sza-", amelynek rejtőzködő utódát igeragozásunkban meg kellene találni, hiszen ha nyelvünk valóban a szumir nyelv kései utóda, ennek is meg kell lennie valahol.

Következtetésem lehet, hogy merész (és talán az eddigiek is azok voltak), de bizonytalan és habozó érzésem szerint ez a "sza" igeragozásunknak egy másik kissé homályos jelenségében van elrejtve és ez az a bizonyos "sz", "z", amely főleg intranszitiv ragozásunk bizonyos alkalmainál bukkan elő. Pl. kéret-sz-kedik, rejtőd-sz-kodik (ma már egyszerűen úgy mondjuk rejtőzködik, vagy rejtőzik, mert ezt a rejtélyes sz vagy z-t a -z igeképzővel keverjük össze, pedig eredetileg az rejtőd-sz-kodik volt, éppúgy, mint nyújtód-sz-kodik, hiszen -kod ked -köd van utána már pedig gyakorításra vannak külön "-z" bázisú gyakorító képzőink is, ezek a -koz -kez -köz és ezek szabályszerűen használhatók volnának, mint ahogy néha használják is a fenti esetekben is, pl. kéretkezik.) Ezek a kipusztulóban levő ragozási módok, a kéret-sz-kedik, vakaród-z-ik, takaród-z-ik stb. stb. -az én jó magyar fülemnek legalább - annak a bizonyos szumir "sza"-nak népi köznyelvünkben még elő, de irodalmi nyelvünkben, sajnos már haldokló jelenlétét mutatják.

A fentieket természetesen tekintse a szakképzett olvasó hipotéziseknek, amelyek igazolásához, vagy megcáfolásához tüzetesebb vizsgálatra és az enyémnél nagyobb nyelvészeti szakismeretre lesz szükség.

C. Függelék /Hozzászólás Prince egy megállapításához/

Általam már többször említett kitűnő könyvében Princet (10) azt az alábbiakban általam elemzés alá kerülő megállapítást teszi, hogy a szumir igeragozás, amelynek az első személy

kifejezésére egyéb eszköze is van, a -mu (a magyar -m) végződésformát "egyként alkalmazza intranszitiv és tranzitiv (alanyi és tárgyas) értelemben is" .

Amennyiben ez igaz volna, az én tanulmányomban kifejtett azon megállapításom, hogy a szumir "agu" (én) a mi intranszitiv, "alanyi", a szumir "mu" a mi tranzitiv, "tárgyas" igeragozás rendszereink első személyű ragjainak (agu- -k, mu- -m, v.ö. váro-k, váro-m) öse, megdől. Megdől minden hangosan kiáltó hangtani, alaktani, szerkezetani, sőt nyelvfejlődési azonosság ellenére.

Bevallom, hogy mikor ennek a nagynevű nemzetközi szaktekintélynek ezt a megállapítását elolvastam, úgy éreztem, hogy egy szépen felépített palota omlik össze és temeti maga alá a szumir-magyar rokonság csillogó hipotézisét.

Prince a fenti megállapításának bizonyítására egy szumir mondatot - valószínűleg egy közmondást - idéz, amely az ő fordításának alapján valóban a -mu intranszitiv alkalmazását demonstrálja, mégpedig kétszeresen is.

A szöveget hitetlenkedve, de leverten néztem, Én nem vagyok orientalista, nem vagyok szumirológus, nem tudok szumirul. A szóbanforgó mondat rögtön a szumir szöveg után idézve volt akkádul is, én viszont - akkádul sem tudok.

(10). Prince, J. D. Materials for a Sumerian Lexicon with grammatical interoduction, 1908.

Tudok azonban magyarul, mégpedig úgy, hogy nálam jobban tudnak ezen a kerek világon, és, miután elolvastam a szumir szöveget többször is egymásután intenzíven figyelve annak ismerősen zengő otthonos dallamát, határozottan éreztem, anélkül, hogy bármit is értettem volna belőle, hogy az adott angol fordítás hibás. És akkor nekiláttam a szumir szólancoknak és végigellenőriztem őket tagról-tagra éppen Prince - ismétlem kiváló - szófejtő szótára alapján, és az eredményt összevettem az adott angol fordítással.

Nos, Prince világhírű szumirológus, nemzetközi szaktekintély s én nemhogy szumirológus, de a szó szakkövetelményei értelmében még csak nyelvész sem vagyok, merész; illetlen, sőt esetleg éppen nevetséges tehát ilyet kijelenteni, de a fordítás abszolút, sőt szinte hihetetlenül rossz volt.

Ám ítélje meg a magyar anyanyelvű olvasó maga.

A szumir szöveg, pontosan visszaadva a könyv literációját, így szól:
" nin - máe ni - zu - a - mu ú zae in - má -e -zu"

Angol fordításként ez - volt adva: "What I know thou (also) knowest for me" . (Amit én tudok te (is) tudsz számomra(?)) (A zárójelben levő beszúrás Prince betoldása a szöveg sántikáló értelmének támogatására.)

A to know (tudni) ige önmagában valóban intranszitiv s a "what" (amit), mint határozatlan tárgy, még inkább intranszitivvé teszi. A fordításban, "amit én tudok" , magyarul is alanyi, tehát intranszitiv, ragozásba kell tenni, vagyis a végződés -k (tudo-k), nem pedig -m (tudo-m). A szumir ige láncának végén viszont "-mu" van, a fordítás szerint intranszitiv értelemben van, Prince megállapítása tehát helyes, és az én "agu- -", "mu- -m" elméletem megbukott. Az angol fordítás szerint! Sőt, mivel a mondat második felében levő "in" ige láncának vége "zu" (-sz),

nem pedig a mi tárgyas ragozásunk 2. személyének (-d) megfelelő más végződés ("du" ?), a dolog elméletem számára még reménytelenebbnek látszott, mikor nekiláttam a szumir mondatelemzés keserves munkájának. Mindenekelőtt megkíséreltem tisztázni a "nin" jelentését, amit Prince "what"-nak fordított. Az angol "what"-nak már önmagában is nem kevesebb, mint négyféle jelentése van a magyarban: mi, mit, ami, amit, sőt jelenthet egy ötödiket is: milyen (mekkora). (What a mistake! Mekkora tévedés!). Az árja nyelvekben a mondatrészek kontúrjai megközelítőleg sem olyan élesek, mint a magyarban, ennél fogva hallatlan nehézséget okozott a "nin" angolnyelvű szófejtéséből, bármilyen gondos és alapos volt is az, kibogozni, hogy a "nin" lényegében vonatkozó névmás (11) , annak alaplényege tehát nem az, hogy "mi", hanem az, hogy a(mi), vagyis a vonatkozás maga.

Ebből fogaskerékszerű logikával következett egy csomó dolog. Az első mindjárt az volt, hogy a "nin"-t nem kell összekapcsolni a "más" szóval, és hogy korszerű képet kapjak a mondatról, leírtam a szöveget korszerű formában:

"Nin máe nizuamu, ú zae inmáezu"

(11) Az úgynevezett vonatkozó névmás a fogalom és a szó teljes magyar értelmében az angol nyelvből egyszerűen hiányzik, mert az angol vagy nem használ ilyet, vagy ha igen, kérdő névmásokat alkalmaz a vonatkozások érzékeltetésére, vagy az egészet kikerülve, participiumos szerkezetet használ. (The dog I lost... A kutya, (amelyet) elvesztettem. He who does not know... Aki nem tudja, hogy... In cases when ... Olyan esetekben, amikor..., vagyis a "ki" - "aki", a "mi" - "ami", a "mikor" - "amikor" stb. stb. között a szón felismerhető különbség nincs, Prince tehát fel sem foghatta, hogy a "nin" szónak alaplényege nem a "mi", hanem az "A"(mi), a vonatkozás! Ennél fogva az jelentheti azt is, hogy "ahogy", "amilyen", "amennyi", stb.

A mondat vizuális képe éppúgy, mint akusztikai hatása egyszerre elárulta, hogy a mondat alliteráció, gondolatalakzat, tehát közmondás. A tartalom a nyelvelemek zenei hatást keltő felcserélésével elért fordulattal van kifejezve a szumirban, vagyis, ahogy ma mondjuk, szellemesen.

Hallgassa csak meg magyar fülével még egyszer az olvasó:

"Nin máe nizuamu, ú zae inmáezu! "

A mondat magyarul van, csak éppen 4000 éves. Ha az olvasó nem hiszi. bebizonyítom. Ha a "más"-t kicserélem' "én"-re, a "zae"-t "te"re az előbbieken adott szöszedet szerint (l.o.), az archaisztikus -a végzödéseket meg lehangyom (mu - -m, zu - -sz), a mondat, ha még nem is értjük, egyszerre magyar arcot ölt:

"Nin én nizuam, ú te inmaesz! "

Vegyük sorra a szavakat. A "nin"-ről már tudunk annyit, hogy az vonatkozó névmás, a "máe" , "zae" pedig "én", "te" (-m első sz. , -sz második, vagyis a magyarban ma is megvannak, csak éppen rag alakjában).

A "nizuamu" ragozott ige három elemből van szólánccá összetéve. Az első a "ni", amely szöszedetem szerint (Waddel alapján) annyit jelent, hogy tágul, nagyobbodik, fokozódik, tökéletesedik, vagyis magyarul nő, Prince szófejtése szerint viszont annyit is jelent, hogy

nagyobbít, tökéletesít, növel, vagyis magyarul nevel (tanít), a második a "zu" (a magyar második személy) annyi mint "téged" ; a harmadik pedig a "mu" (a magyar első személy (-m) rag), annyi mint "én" . (Az "a" ragot kapcsoló kötőhang, mint a magyarban is). A szólánc "ni-zu-a-mu" , az előállt ragozott szó "nizuamu" annyit jelent, mint "nevel-téged-én, magyarban pontosan megfelelően: "nevel-l-e-k".

Az igekifejezés "tárgyas" tranzitív, átható cselekvés, e "mu" végződés tehát nem jelöl intranszitiv cselekvést is, amint ezt Prince a fenti mondatból következteti és bizonyítja.

Hogy a mai magyarban ezt mégsem -m-mel, hanem -k-val fejezzük ki, az onnan van - amint ezt a B. Függelékemben kifejtettem hogy van nekünk egy csonka formánk az igébe olvasztott tárgy kifejezésére és ez az "-l-" (lát-l-ak, vár-l-ak stb.), a "téged", és ebben az egy elszigetelt esetben "tárgyas" formában is -k első személyt használunk. De a felépítés és szerkezet tökéletesen ugyanaz, mint a sumirban, vagyis ige-beolvasztott tárgy-hozzákapcsolt első személyű alany.

A mondat másik igéje az "inmáezu" szintén három elemből tevődik össze. Az első az "in", ami annyit jelent "tudni", ismerni. (Angolban ilyen megkülönböztetés nincs, mind a "tudni", mind az "ismerni" fogalmakat ugyanazzal a "to know"-val fejezik ki. (I know én tudok I know you - én ismerem Önt). Az előbbi értelemben a "know" intranszitiv, de a második értelemben tranzitív, vagyis Princének megint nincs igaza. A tranzitív vonatkozás egyébként a sumir szóban a szó szoros értelemben benne van:

in-máe-zu

ismer - engem - te

Ha a mi ősi második személyű beolvasztott tárgyas kifejezésünk mintájára csinálunk egy ilyen "beolvasztást" első személyre is - B. Függelékünkben ezt demonstrációképpen megcsináltam egy fiktív "m"-et véve a második személyű -l- megfelelőjének - az összehasonlítás igen szemléletes lesz:

in-má-e-zu

ismer - m - (e) - sz vagyis "ismersz engem ".

Most már csak a "nin" és az "ú" jelentése van hátra. A mondat szerkezetéből és már eddig is kihámozott tartalmából nyilvánvaló, hogy páros vonatkozó névmásokról van szó (v.ö. amikor - akkor, amennyi - annyi, ahonnan - onnan, ahogy - úgy, amilyen olyan stb.).

Hallgassuk meg csak a mondatot magyar füllel: "Nin én nevellek, ú te ismer(me)sz" "Ahogy én nevellek, úgy te ismersz engem" Gördülékenyebb magyar formában: "Amilyennek nevellek, olyannak tartasz"

És most hasonlítsuk össze a sumir mondatot annak jelenlegi magyar megfelelőjével a tartalmán kívül ritmusában is: "Nin máe nizuamu, ú zae inmáezu! " "Amilyennek nevellek, olyannak tartasz! " Végül pedig hasonlítsuk össze ezt a fordítást Prince fordításával: "What I know thou (also) knowest for me".

Ebből a fordításból hiányzik a "nizuamu" "zu" ja (téged), pedig az a sumirban ott van (csak Prince nem tudott vele semmit kezdeni), bele van applikálva egy önkényes "for", ami a sumir szövegben nincs benne és végül segítségül hívott egy also-t is zárójelben, és azonkívül a mondatnak ilyen homályos és az eredetit alig-alig megközelítő értelme van.

Végül pedig: nem bizonyítja be, hogy a "mu" a sumirban intranszitiv ragozásban is előfordul.

Meggyőződésem a fenti kis szövegfejtési gyakorlat után még szilárdabb:
A szumir és a magyar közeli rokon.

D. Függelék /Néhány összehasonlító szóanalízis/

A szumir- magyar nyelv összehasonlítás: tudomány, amelynek még ezután kell megszületnie. Az elvégzendő munka szakemberek tömegeinek feladata lesz és emberöltőket fog igénybe venni, de amit a magyarságnak ígér és jelent, az minden munkát és minden pénzálldozatot megérdemel. Ki fogja mutatni, hogy nyelvünk ősi alapanyaga nem u. n. "finnugor" , hanem szumir alapanyag, amelynek egy része a finnugornak elnevezett nyelvekbe is belekerült és nyelvünk egy kihalt nyelvcsoporthoz egyetlen máig fennmaradt tagja. Ezt a nyelvcsoporthoz, amelyhez az avar, fehér-hun, kazár, chus, szabir és kun nyelvek tartoztak (a mi honfoglalás előtti nyelvünk a szabir volt) talán Káspi-szumir nyelveknek lehetne nevezni. Hogy őstörténetünk felderítéséhez ez mi mindent fog jelenteni, arról egyelőre csak sejtésem van, de valósággal forradalmat fog jelenteni. Ennek a halvány sejtésemnek elnagyolt körvonalazásához most előveszek tíz egyszerű szumir alapszót és azokat - már amennyire ez a szükséges segédeszközök nélkül elnagyoltan lehetséges - elemezni fogom.

abal szarvasmarha mar ivadék (állaté)
assaa ló tár (dár) felnyit, felhalmoz
bu fekete kítu fehér, vászon, ruhadarab
gu torok, gége, iga kun farok
gur (gud) ökör szír szörny, kígyó, féreg

ABAL. Szarvasmarha, lábasjószág, u.n. rideg, ökör.

A pénz megszületése előtt a fizetőeszköz a szarvasmarha. Maga a "pénz" (penna) szó is eredetileg lábasjószágot jelentett. Az ó- és középkorban a szarvasmarha tulajdonának mennyisége a vagyon kifejezése volt.

Ó-magyar nyelven (szabir) gazdag "baj", "báj", "buja". A buja szó ma mást jelent, jelentése eltorzult, de István királynak például volt egy unokatestvére, akit Bujának hívtak. Van régi család-nevünk "Bay", ami "gazdagot" jelent. Ugyanezt jelenti a b-v hangromlás útján előállt "Vay" családnév is. Az ázsiai török-tatár nyelvcsoporthoz "baj" gazdagot jelent (pl. Bajkál (tó) azt jelenti, hogy "halban gazdag" baj-kala). A kaukázusi török "bey" szó, ami címzés ma már, szintén "gazdagot" jelentett és innen ered a szlávba átkerült "bojár" (baj-ur, gazdag úr) szó is. A latin "bos-bovis" főnév s annak egyéb nyelvekbe átkerült torzulásai szintén a szumirok "abal" szójából ered (beaf, boef, stb.). A szumir abal-ból származik a magyar "bojtár" szó, a "vagyon" szó (b-v és j-gy hangromlás) sőt innen ered a "vaj" is. De innen erednek egyéb szavaink is amelyekről majd a későbbiekben lesz szó. Nincs kizárva, hogy a puli (pásztorkutya) szó is innen ered.

ASSZA. Ló, u.n. rideg (betöretlen) ló.

Ó-magyarban általános használatban volt még jó ideig a honfoglalás után is, "ménés-ló" értelemben. Általános használatát a honfoglaláskori helyneveinknek valóságos özöne mutatja. Az "Aszó" helynév különböző formáival tele vannak árpád-kori írás emlékeink, de a mai napig is nagyon sok helynévben megmaradt (Fenyé-Aszó, Aszód, Humurcaszou (ma Kajászó), Huszou, Nuuzou, Ingszó, Aszalón, Aszófeü, Telgazou (Tölgyaszó), Woruuaszowelgy (Varjúaszó-völgy), Szárszó, Váraszó, stb. stb.). Aszó szemben a "mező" vel, tólegelőt és kaszálót jelentett (mező - marhalegelő). Ebből a szóból származik a "széna" (amely nem a

szláv "szene"-ből jött hozzánk, hanem tőlünk vették át a "széna" szó mély magyar a-ját kimondani képtelen szlávok. A szó egyébként ebben a formában: "szonaja" szénája már 1055-ben kelt tihanyi alapítólevelünkben is benne van), s ugyancsak az "asza" "assza" származéka valószínűleg a "huszár" is ami lovaskatonát jelent. A szónak vannak árja átvételei is, pl. az "ass" angolban "szamarat" jelent. A török szpahi (iszpahi, aszpahi) amely szintén lovas katona volt, szintén innen ered. Amint majd kimutatom abból ered a magyar "szamár" is.

BU. Fekete.

A "fekete" szónak - amelyet részleteiben később fogok elemezni első része a "fe" b-f hangromlással innen származik. Finnugor nyelvészetünk "finnugor" szónak állítja, azon az alapon, hogy osztjákban pegtü, vogulban pit, piti feketét jelent (p-f hangromlással). Később látni fogja az olvasó, hogy ez téves. Mindkét finnugor nyelv Mezopotámiából kapta, káspiszumirból. Ezt a továbbiakban kétségtelenül be fogom bizonyítani.

GU. Torok, nyak, gége, iga (járom).

Gége, guga, iga szavaink, de "nyak" szavunk is kétségtelenül a szumir "gu" alapszó származékai, jelentésükben, fonetikájukban, alkalmazásukban és változataikban egyaránt.

GUR, (GUD). Ökör.

Az "ökör" szó csaknem tisztán, igaz, kicsi hangromlással gur. A GUR már szumirban is a "gu" származéka, hiszen az állat az igát a nyakával húzza és mind a GUR, mind a GUD formának a gu az alapja. A mi "gulya" szavunk szumir alapja vitathatatlan, sőt mivel a "kutya" szó szumir jelentése "da" (szumirban van erre más szó is) Bobula Idának az a fonetikai következtetése, hogy a kutya szó alapformája gud- da, nagyon meggyőző. Ugyancsak a "gur"-ból származik a magyar "karám", sőt esetleg a "cserény" is (az elsónél a hangromlás g-k, a másodiknál g- dzs-cs).

A szumir- magyar vonatkozást azonban cáfolhatatlanul mutatja két szavunk. Ha a "gu" szót összetesszük az "abal" szóval - gu-abal tisztán felismerhetően kijön a mi "göboly" szavunk (guabal - göboly, alig van hangromlás), ami jármosökröt, igásökröt, "gu-abalt" jelent magyarul. És ha valaki még ez után is kételkednék, tegye össze a szumir bu (fekete) szót az aballal (bu-abal) és tisztán megkapja a mi "bivaly" szavunkat, ami szumirban fekete-szarvasmarhát jelent, már pedig a bivaly - fekete. Sem a göboly, sem a bivaly nincs megennyire tisztán a világ egyetlen nyelvében sem. Ez az egyezés bizonyítja az "ökör", a "gulya", a "kutya", a "baj", a "vaj", és a "fekete" .szavak letagadhatatlan szumir eredetét is, de mutatja azt is, hogy a "bos-bovis" szónak latinban eredetileg, igazában "bivalyt" kellett jelentenie, csak az árja nyelvek, amelyek közvetve kapták ezt az idegen szót, ezt már nem tudták felőle. Az angol, mikor roastbeefet rendel, nem tudja, hogy ő tulajdonképpen sült bivalyt kér, mi azonban szumir származású nyelvünk alapján, tudjuk.

MAR. Ivadék (állat), sarj, kölyke (állatnak).

A szó nagyon sok vonatkozásban megvan a mai magyarban is. "Szamár" szavunk eredete "assza-mar", vagyis "ló-ivadék". A "marha" szavunk kevés hangromlással (g-h) margu, tehát a szumir "mar" és a "gu" szavak kombinációja. Ugyanez a "borjú" szavunk is csak itt a hangromlás kissé több. A "bárány", "birka", "bürge" és "barom" szavak szintén a "mar" származékai éppúgy, mint a "bor bécs" . Figyelemreméltó, hogy az m-b hangromlás milyen következetes.

DÁR, DARA, 1. felvág, nyit, hasít, tár DARU, TÁR, TAR

2. redő, ránc, ruha, tarka

3. ország, tér

4. bezár, ajtó, sáv
5. magas, rangos, gögös, rátarti
6. halad, vonul, tart valamerre
7. elrak, gyűjt, tárol
8. folyamat, ideje, tart v. meddig

A szumir szónak ötféle különböző alapja és ötféle képirási jele van. Jelentése nyolcféle csoportba tartozik, s ezek hangtani egyezése véletlenség, fonetikai esetlegesség csupán. A tény, hogy a magyarban is a Tar, Dar tő nyolc különböző fogalomcsoportot fejez ki, tehát a magyarban ugyanaz a véletlenség van jelen, nem lehet véletlen.

Ez a szumir gyökszó a nyelvrokonság bizonyítása szempontjából döntő jelentőségű, ha ugyanis ugyanannak a szónak nyolcféle jelentéscsoportja szumirban- magyarban egyaránt és azonosan megvan, a közös eredet letagadhatatlan.

A szumir DÁR, TÁR alapszó első jelentéscsoportja, felvág, felnyit, felhasít, feltár, tehát produkálja valaminek a belsejét, rést csinál, amin át hozzáférhetővé válik a belső. Az őstörök nyelvek "tarchun" ja, "tarján"ja annyit jelent, mint "alkirály", "kovácskirály". A tarchun a törzsszövetségek vasipari, bányász törzsének volt a feje. Ez a törzs produkálta a fegyvereket, a kardokat, nyílhegyeket, kengyeleket, dárdákat, stb. Ilyen "Tarján" törzse honfoglaló törzsszövetségünknek is volt. Egyébként elgondolkodtató az a tény, hogy minden honfoglaláskori bányavidéken található vagy egy "Tarján" nevű helység (Tarján, Komárom megye, Salgótarján Nógrád megye és bizonyosan egyéb általam nem ismert "Tarján" helynevek), vagy olyan nevek, amelyekben a "tar" , "dar" szó benne van (Dorog, Terenye, Tardona, Torda, Torja, Torockó, Tárnok, stb. stb, mind bányavidék). A feltár, tárul, tárlat, tárva-nyitva kifejezéseink egyébként pontosan a szumir szó idegen tudósok által adott meghatározását fejezik ki.

A második jelentéscsoport fogalmi tartalmának lényege abban fejeződik ki, hogy valami nem sima, egyöntetű, hanem változatos, tarka, redők, ráncok, színek vannak rajta. Magyarban ez tarka s a ruhát mi feltúrjuk, a redő kitüremlik, ha a felületet feltúrják, egyenetlen lesz.

A harmadik jelentéscsoport fogalmi tartalmának lényege a - tér. Szófejtése szerint országot, területet jelent. "Tér" szavunk, a terület, tárul (panoráma), terjed, határ szavaink minden elemzési erőfeszítést feleslegessé tesznek.

A negyedik jelentéscsoport zár, bezár, ajtó, lakat. A d-z hangromlásról nem kell sokat beszélnem. Így lett a Zeuszból deuz a latinban, a borából zora, stb. A kaukázusi átjárókat lezáró erődműveket az ókorban "zur"- oknak, "zár"-oknak nevezték. Az egyik ilyennek központi erődjét "Dariel"- nek nevezik s a szó őstörök szó, a másiknak a központja volt "Derbent".

Az ötödik jelentéscsoporthoz idézem a magyar "zsarnok" szót, a török "szeredár", az ómagyar "kádár" szót, amelynek jelentése annakidején "tanácsúr" ("kad" szumirban "tanács", "zsűri"), a "sudár" szavunkat. A magyar "zsandár" szónak csak az eleje idegen szó, második fele már nem az, s a szumir alap "gogos" értelméhez kapcsolható talán a "durva" szavunk.

A hatodik jelentéscsoporthoz említtem a "zarándok" szavunkat, a "társ" (kísérő) szavunkat, tartani valamerre kifejezésünket, "letérni", "kitérni" , "eltérni" , "rátérni" szavainkat, "térül" , "térít" szavainkat és felhívom a figyelmet arra, hogy nyelvünk határozott fonetikai megkülönböztetést tesz a "terül" és a "térül" között.

A hetedik jelentéscsoportoz említtem a "tár" , "tárol" , "tartó" , "daru" , (emelő) szavainkat. "Daru" (madár) szavunk a szumir jelentések hatodik csoportjához tartozik. Figyelemreméltó, hogy a daru két merőben külön jelentésben van meg nyelvünkben. A "tár" szó a magyar nyelvtudomány szerint szláv eredetű, mint a széna is, meg a "társ" is, a "tárnok" szónak meg éppen "képzője" (-nyik) is innen volna. Viszont a "Tárnok" helynév legalább 1600 éves.

A nyolcadik jelentéscsoport az árja nyelvekbe is átment (a latin "duratio" "időtartam" szumirból került latinba) viszont a magyar tartani valameddig, türelem, kitartani, feltartani, fenntartani pontosan ugyanezt fejezik ki. Egyáltalán a szumir "tar", "dar" aspektusában felhívom a figyelmet arra, hogy "tartani" szavunknak "tartalma" a leggazdagabb nyelvünkben. Mi tartunk valamire, valameddig, valahová, valamitől, valamit, valakit, tartjuk magunkat, kitartunk, rátartunk, eltartunk, feltartunk, megtartunk, fenntartunk a nyelvünkben van tartós, tartomány, rátart, tartalom, kitartás, tárna, tár, tér, tőr, tor, tör, zár és ezek mindegyike ugyanahhoz a "dar", "tar" szumir gyökhöz tartozik. Ilyen tünet a szumir "átvétellel" kapcsolatban egyetlen nyelvben sincs. Ez nem "átvétel" .

KITU. Fehér vászon; alsótesten viselt ruhadarab.

A szó egy kitűnő szumir exportcikk neve, ami nagyon népszerű volt az ókori világban. A görögök sokat vásároltak belőle s görögösítették a nevé is úgy hívták, "chiton" . A görögből aztán belekerült más nyelvekbe is. Ma a szó úgy hangzik "cotton" angolul, és pamutvásznat jelent. A kitunak magyarban két származéka is van. Az egyik a kötő, amely igazából alapfőnév (csak mi gondoljuk a "köt" ige partícipiumának), a másik a gatyá. Mindkettő tisztán felismerhető származék. Az eredetileg fehér vásznat később már festették, mégpedig feketére s akkor úgy hívták bu-kitu. Az akkádok már magát a vászontól független színt nevezték bukitunak és egy kis hangromlással így használta az ómagyar nyelv is, "fekete" . A hangromlása b-f. A szó tehát nem a voguloktól, meg az osztyákoktól került bele "finnugor" alapon a magyar nyelvbe. Ellenkezőleg, a káspi-szumir-ból került mint jövevényszó a "finnugor" nyelvekbe, ahol fonetikailag nagyot torzult (osztyák: pejtű, vogul: piti). A mi "fekete" szavunkat egy feléledt 4000 évvel ezelőtti szumir is megértene. Egyébként "bű", "borul", "borongós", "bús" szavaink fonetikailag tisztán viselik a szumir eredetet. Nem hisszük, hogy további bizonyító analízis szükséges lenne.

KUN. Farok (és jelent szumirban annyit is, hogy "ragyog"). Magyarban számos szóban megvan, s megvan a török nyelvekben is. A "kán" ebből származik, a "kán" méltóság tradicionális jelvénye ugyanis a "lófarok" . "Kagán" , "nagykánt" jelent, akinek három lófarok dukált. A "ka" , "kha" szó egyébként szintén szumir, azt jelenti "nagy", "hatalmas". A "tarchun" szó második fele ez a "kun", ez vált az ómagyarban hangromlással "kány"-nyá, sőt később "ján"-ná. (Tar-ján). Csákány, patkány, cickány, kacagány, tárkány mindnek farka van. A "kányának" is.

SZIR. Szörny, szörnyeteg, kígyó, féreg.

Maga a szó a mai magyarból kiveszett, mint igen sok szabir szavunk, származékai azonban megvannak a szörny, szörnyű, szorong, szörnyeteg szavakban. Ha az olvasó összeteszi a "kun" szóval, kijön szir-kun, az-az "sárkány", egy szörnyeteg, amelynek farka van. Ha az olvasó a "bu" szót is hozzáteszi, - bu-szir-kun - kijön ebből a három eredeti szumir szóból a - boszorkány. A magyar nyelvtudomány véleménye szerint a sárkány is, meg a boszorkány is "török jövevényszó".

A két nyelvcsoporthoz között évezredek és döntő fonetikai különbség. A rövid és hosszú magánhangzók közötti éles megkülönböztetés nyelvünkben természetesen a jelenlegi

ortográfiai rendszerünk kialakulása előtt is megvolt, csak ortográfiai rendszerünk volt régente más. A X. sz.-beli tihanyi alapítólevélben Fejervár pl. úgy van írva: Fejerwaar(1), a hosszú á kettőzéssel van jelölve, mint a finnben ma is. Erre az ortográfiai rendszerre emlékeztetnek régi családneveink, pl. Joó, Koós, Kuun, Boór, Kaál, Gaál és még számos más.

A szumir nyelvemlékek ortográfiájában igen gyakori a magánhangzók kettőzése. Az igaz, hogy ilyen kettőzés előállhat összetétel során is, ha magánhangzóval végződő szó ugyanolyan magánhangzóval nyitó szóban kerül össze s az összetétel a sok egytagú szóból álló szumirban igen gyakori. A kettőzött magánhangzós szumir szavakat éppen ebből a szempontból kellene megvizsgálni. Ha ugyanis megállapítható, hogy ezek a kettőzések nem szóösszetétel következtében jöttek létre, akkor azok feltétlenül hosszú magánhangzók tudatos ortográfiai jelölései, tehát megkülönböztetések, mint a "turáni" nyelvekben.

Ez esetben

guusz - gúz (győz) baal - bál (váj)
szuur - szúr (zár) baar - bár (tarka? barka?)
zoeb - széb (szép) mtab - náb (nép)
kaa - ká (ház) niin - nín (néne)
libür - libír (rossz buraabba - burába (veréb?, szellem)
buumg - búrag (féreg) paar - pár (fehér, rég, feje)

(1): Téves olvasat. Helyesen: Feheruuaru; egyébként következtetései a kettős magánhangzójú nevekről helyesek.

Ha a fordítások helyesek, figyelemreméltó, hogy a szumir kettőzések a magyarban hosszú magánhangzónak felelnek meg.

A szumirban olyan feltűnően nagyszámú -u- szóvégződés pl. dr. Bobula Ida figyelmét szintén elkerülte - publikációjában nem számol be erről - noha ez magyar szempontból igen figyelemreméltó bizonyíték lehet.

Az ómagyar nyelvben az -u- szóvégződés rendkívül gyakori volt az egész középkoron át, de különösen a XIII. századig. A 950 esztendő "tihanyi alapítólevél" görög szövegében található számos magyar szó (főleg hely- és határmegjelölések) sorában van egy határmegjelölés, amely emlékezetem szerint így hangzik; a "Fejerwaarra meneu hodu utu rea" (2) (a Fehérvárra menő hadi útra). Mind "had" szavunk, mind "út" szavunk viseli még az azóta lekopott -ú- végződéseket, mint ahogy viseli a gestáinkban Bulcsu, Etelkuzu, Dentu-Mogyeria, Konda (Kund, Kende) s még egy csomó más szó is, de megőrizte számos ilyen lekopott, vagy megmásult -u- végződés emlékét főnévragozásunk is, amely tisztán mutatja, hogy pl. ló szavunk ómagyar alakja "lou" kellett, hogy legyen s ez a lekopott "u" végződés benne van főnévragozásunkban, amikor lo-v-at, ló-v-al, lo-v-on, lo-v-as, lovak, alakokat használunk, de ugyanez az eset a bő (bőv-), a hő (hev-), kő (köv-), ró (rov-), só (sav-), szó (szav-), tó (tav-) szavainkkal is, amelyek lekopott -a végződése helyén ragozásban mindenütt a "v" jelenik meg (bő-v-en, he-v-es, ro-v-ás, só-v-al, sza-v-ak, ta-v-ak, stb). Más csoportja ezeknek az -u- végzéseknek -v- formájában az alap szóformán is megmaradt. Ulu-ból lett ölyv, szaru-ból lett szarv, de néhány a maga eredeti alakjában is megmaradt (falu, daru, hamu, kapu, stb.). Vessük ezeket össze néhány szumir szóval.

(2): Helyesen: Feheruuaru rea meneu hodu utu rea.

